КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

ЕРА, 14 август, 1969-шо. № 97 (4734). Мах 2-кап.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-ГІалгІайн обкоман, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхечу Советан а Министрийн Советан а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

ХРАДУЬЙЛА 1923 ШЕРА ДЕХ

Пхе шера план ханал хьалха

ЯЛАТ-ДАЬХЕННА

[illegible] социалистически [illegible] Назрановски районан къахьегархоша [illegible] план кхочуш а ен, [illegible] 9 эзар тонна [illegible] 9860 тонна ялат дIаделла.

[illegible] «Назрановский» совхозо районан [illegible] план кхочуш йина [illegible].

[illegible]

[illegible] латт.

А. ТУТАЕВ,
КПСС Назрановски районан секретарь.
Хь. АРАПИЕВ,
райисполкоман председатель.
У. ЛЬЯНОВ,
[illegible]-производственни урхаллин начальник.

Хьокхам тел

В. И. Ленин ваь бIаь шу дуьзна денна сийлена вахьданара шеран социалистически хьал а йоржаль къахьегаш хьайбагIа Грозненски «Художник» цIе йолу фабрикан коллектив. Берий ловзоргаш, кхалнаьха кортанеш, тайп-тайпана басарш ден кIадиш, кхы дукха а продукци арахеца фабрика. Барт тайна къахьегача коллектив кийчача продукцин реализаци ира 7 бетта план 109 процент кхочашъьй. ХIинзлехьа планах йоагIачул совгIа августа четах 270 эзар совгIа сом мехьа арахийцача продукцин реализаци ньй.

Къахьегна дика болх бу В. Кравцов керте латтача бригадан коллектив.

Х. БАЛАЕВ.

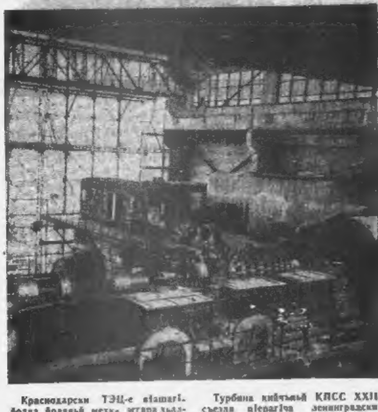

Краснодарски ТЭЦ-е вIашагI. Йолла йолаьй мехка эгара хьалхара ше морг кхы йоаца 100 эзар кьловатт мяз бола газови турбина. Из латтаргьа болх беш йоача йиь Iанара турбина установкана ухлув. Лаьрхьа цуьна хьалхьд хIинзарча хахарча формаех дола шIа.

Турбина кийчъьй КПСС XXII съезда цIерагIча ленинградски металлически заводе. Шу чаккдоллаш ток маь езаш я из.

СУРТА ТIА: газови турбина вIашагIйоллаш латт.

Е. Шулепова сурт.
ТАСС фотохроника.

Шун декхар, гIишлошъераш

ГIишлошъер... Сийлахь цIи я из. КIоргга говзал, дукха деввал, даим кердадар кхоллара тIаккхуш хилар — уж йоцуш дика самалаш гIишлошъехох йоаж. Цуй боржавеш цудаш хьалхо тайп-тайпара промышленни объекташ, нах чубаха пIенош, берий яслеш, культура учреждеш, иштта кхы дукха а тIерсаш. Цудухьа чIоагIа сий ду гIишлошъерий вай мехка.

Дукха ба вай республике а гIорбаьнна гIишлошъераш. Толамаш совдоахаш къахьег цар укх деношка В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна шерра социалистически яхь а йоаржаь. Цу хьавъехь дика ка яьнний цхьайолча гIишлошъеча организацей. Вай беррьача мехка бийза я ца Iеш, кхыча мехкашка а дика бовзаш ба Ленина орден лелаеча № 7 йолча треста Грозневски урхаллин монтажникаш. Даим хьалха латташ, йоккха говзал йолаш ба цигара монтажникаш Ш. Мухамедьяров, И. Яцкий, П. Битицкий, И. Чупаев, Д. Бабоченко, иштта кхыбараш.

В. И. Ленина 100 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье хьалха латт «Грозпромстрой» треста гIишлон-монтажни урхаллера Ш. Хаджиев керте латта коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю каменщикий бригада. «Грозхимнефтестрой» треста СМУ-7 М. Астахов керте латта каменщикий бригада, № 7 йолча треста специализированни урхаллин М. Казарьянц керте латта такелажникий бригада.

Дика толамаш даьхад «Чечингпромстрой» объединене гIишлон механизаци урхаллин, «Кавэлектромонтаж» монтажни урхаллин коллективаша а.

Цу тайпара къахьегаш йолча гIишлон организацей цIераш кхы а яха йиш я. Цар опыто хьахьоех, болх кхетамца вIашгIехьбаьккхача, толамаш даха йиш йолга. Керттерча даькъе хьалха латтача коллективаша терхан тIабоахIйин ларда тIа болх вIашгIехьбаккхарв, ца халлаш гIишлошъеча кердадар юкъехкахьара, къахьегама овсарле лакхъьара, дисциплина тоарва, болалой хула цо белийтара. Дика толамаш даьхад кердача реформага чьыначо гIишлон организацеша а. Цхьайикьда, республика еррига гIишлон организацеш хьейицача, хьокхамаш хьала да. Чакхдьаьначо ах шера итогаш хьегойт гIишлошъеча дукха кхоачамбоацараш долга. Республика халкъа боахама капитальни вложеней план 82 процент мара кхочашъьяц, дакъа балхий боарам сохкарчул 10 процент лохагIа ба, 33 организаце кхочашъьяц ах шера план. Шийн ханнахьа йистеяьхаш «Красный молот» яхача, Новогрозненски мехкадьттачахкдоахача заводашка. Аргунски промбазе, иштта кхычахьа хьалъеш латта доархIамс производственни объекташ. Кхочашъяц юртбоахама помещенеш хьалъяра план а. Хьал ца беш дисад 8,7 эзар квадратни метр хиллал дола нах чубаха пIенош. Эсала латт культура объекташ хьалъелга а. 28 миллион сома мехьа объекташ хьалхачий республикига.

МилагIаш да кертера бахьан? Уж дай [illegible] планировани [illegible], капитальни вложенеш, материальни-техническа ресурсаш планаш вIаш юхаш ца хилар, материальни, къахьегамеш, ахчани ресурсаш дукхача объекташка дIа-юха сьар, проектни организацей балхаца цIенхаштара кхоачамбоацараш хIилар.

ГIишлошъеча дола кхоачамбоацарех кертера наI да гIишлон организацейи гIишлон-материалаш ечо промышленноста предприятеш база хIанзарча хьалаша дIалехьача тайпара дегIайоалгIаш ца хилар. Цу деша лерттIа терко яц гIишлон организацей кулгалхоша. Производственни база дегIайоалаера хьежаеа средствашс бизза пайда эцац.

ЛоархIаме тIулакх да халача балхашта механизаци елга. Цу дакъе а дукха кхоачамбоацараш да гIишлошъеча. ХIанз а дукха балхаш кулгашца ду. Дукхача объекташка лоха я къахьегама дисциплина, дукха йоаю балха ха.

Цу тайпара хьал кхы дIахо ла мегаргдац. ЦIенхаштта тоабе беза гIишлошъерий болх. Доккхий а бехктоккхача а декхараш да хIанз гIишлошъерашта хьалхашта латтараш. Дукха балхаш да ер шу чаккдалале де дезаш. Хьалъяь яха еза йоккхий промышленни объекташ, 6 эзар дешархочуна лаьрхIа керда школаш, 94 эзар квадратни метр сиегIа нах чубаха цIенош. Дукха гIишлош хьалъе еза юрташка а. Цул совгIа республика гIишлошъераша доккхий декхараш тIаийкад В. И. Ленин ваь 100 шу дузача ден сийна. ХIанз уж деррига декхараш толамца кхочашдар — хIара гIишлошъечун сийлен декхар да. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, боахама кулгалхой декхарийла ба гIишлошъерашта юкъе юбилейни яхь шорагIа йоаржаш, хIара болхлочун, специалиста бехктоккхам лаккбе, къахьегам дика вIаштIехьбаккха. Сихха дикеи гIишлош хьалъер — хIара коллективан дешиз хьал еза. Дешна тераш е еза къахьегам Iилман лерда тIа вIаштIехьбаккхера, прогрессивни методаш, дикагIйола опыт балха юкъехкахьара. Боалама кулгалхой, хIара коммуниста, профсоюзни актива доархIаме декхар да технически прогресс дегIайоалаер, халача балхашта механизаци яр, материально-технически Iалашо тоаяр, материальни моральни стимулех кхетамца пайда эцар.

Эггара бехктоккхамегIа декхар да гIишлошъерий йоакхо яр, цар хьалташ дикаа кхочашдар.

ХIара дукха ха йиса ятилетка дакъалагIа шу чаккдала. Из толамца чакхдаьккхарех тайша хургда пхе шера план кхочашъелга а. Болх тоабара беррига низ тIабахийтар — шун сийлен декхар да гIишлошъераш.

Черниговски область. Борзнински районна Куйбышева цIерагIча колхозе тIех дика хьалкхеьй лен. Механизатораш из чуэцаш ба. ХIара гектара тIара доаккх 6 центнер фун 9 центнер хьаасен.

Ю. Олейника сурт.
ТАСС фотохроника.

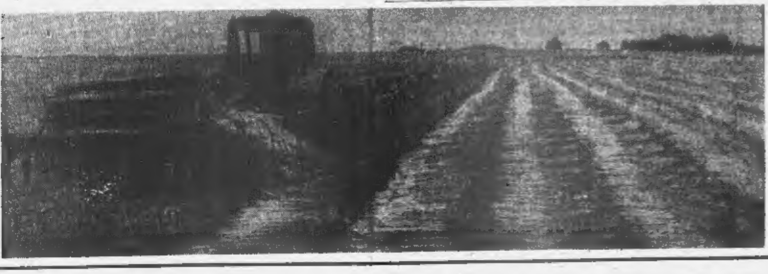

«ЗОНД-7» БЕТТА ГОБАЬККХАБ

«Зонд-7» яха советски автоматически станци дIахо никъ беш я.

Астроориентацин программах доагIа голатохараш кхоачашдаьчул тIехьагIа, 1969 шера 9 августе, станци Лаьттана 260 эзар километр гаргга гаьна йолча хана расчетни величина корректирующи импульсах хоам баь двигательни установка болх бе йоалаийтар. Маневр ирах Бетта тIа бодача наькъа нийсса отталча траектере тIа яьлар автоматически станци. Никъ беча хана Iилман бустамаш. Лаьттан сурташ даьхар, эргаьнкха тоальча бортовой системашта отработка йир.

11 августе Бетта гобаьккхар, из ден Бетта юхерча космически арен бустамаш дир, Бетта тIелен сурташ даьхар.

Бетта гобаьккхачул тIехьагIа «Зонд-7» Лаьттан тIа бодача наькъа траекторе тIа яьлар.

Станцерара бувзам тешаме ба. IочутеIача телеметрически данней ерригa бортовой системаш лерттIа болх беш я. ЛаьрхIачоа гаргга а траекторе параметраш. Лаьттарча [illegible] комплекса средствашца дIахо хьаийцо «Зонд-7» яхача станцие тIара телеметрически информаци.

Координационно-вычислительни центро обработка а хьакхдIача информацеша.

(ТАСС).

АНГАРА ДIАКЪОВЛАШ ЛАТТ

«Оаве карадерзадергда хьо, Ангара!» — цу дешаца, дукхаза дийцача цу вазургашцен тIахьежамашцаи болабелар Усть-Илимха гIишлошъераш 11 августе шо бола СибарегIон хий карадерзаде.

...Кхерам дарбалаш тIайола КРАЗ яха самосвалаш командни вышкане гарга чхочеш латт, цига а хий дIакъовлара штаб. Комсомольций — хагирхой бригада бригадира Поселенов Александра кертерча машина тIа шераш а цIе байрах. Ангарацара къовсам дIаболабе боккъо яккхара чIоагIо эттеча хье аьнкха а из.

«Хий дIакъовла доладе!» — аьлий команде ну. Хьалхехь а боссабьеча тIош тIа гIолла йола самосвалаш ветта оагIорахьерча бордаца хий дIакъовла йисача 155 метр йолча моттиге, туйрийна 9 сахьати 30 минути яьлча хий массача тоатоах дикаяна чучоъса йолаю кхерам дарбалаш. Эггара хьалхо тIо чубола шийн платформаш кIаптIайоах Поселенов Александра, Кондрачук Андрея, Марков Владимира.

М. СОВЕНКО,
В. ДАНИЛЬЧЕНКО.
(ТАСС корр.).

Усть-Илимск.

ДЕША ДАЬЙ

Грозненски трикотажни фабрика коллектива толамца кхоачашду В. И. Ленин ваь бIаь шу дузача денна сийлена вахьабахара тIайина социалистически декхараш. Деррига техники-экономически хьокхамий вархI бетта план кхочашъьй цо. Продукцема реализаци ира вархI бетта задани 106,1 процент кхочаш а еш планах лаьрхIачул совгIа торгови организацешка дIадаьккхийта кийча продукция эзараш сома маькха я. Товарни продукци арахецара задани 110,6 процент кхочашъьй. Къахьегама овсарле лакхъяра план 15 процент тIехкхочашъьй, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах укх шера Iоаль ачча 24 эзар сом да, хIаьта планах лаьрхIачул совгIа вархI бетта пачхалхьа бахьа пайда 37 эзар сом кхьчаб.

Иштта лакха къахьегама толамаш доахача фабрика специалиста юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай. О. И. Мильцина керте латтача смена. Цо шийн задани 124 процент кхочашъьй. ШоллагIа моттиг яьккхай коммунист А. А. Палийнас кулгалдеча цеха коллектив. Фабрике къахьегта дика къахьегарш белгалбаьнна ба хIамаш тегараш, мотористкаш О. Н. Милкина, З. Туганова, Т. Калашникова, С. Анзорова, Р. Гадиева, кхы дукха бараш а. Царех хIарaне юкъера лаьрхIача смени норма 140—170 процент кхочашдьйо. ХIара норма тIехъьарча шера четах къахьегаш ба уж.

Белгалдаккха деза да укх тIехъьарча хана горда Назраньерча цех. Евлоева Маржан керте латтача коллективо шийн болх дикка тоабаьлга. ДIадахача шерашка пачхальалкхен план кхочаш ца еш яр из коллектив. Ер шу доладенначу хьалхарча беттанка а кхочашъяьзар цо пачхальалкхен задани. Шийна тIадисса декхараш тIера дIа а доахаш вархI бетта план 120 процент кхочашъьяь филиала болхлоша. Цига къахьегта дика болх барна белгалбаьнна И. Ф. Орцханова сменацара, хIамаш тегараш-мотористкаш, Царева Фатима, Костоева Лида, Муцольгова Фена, Тутаева Асет, Оздоева Тамара, кхыбараш.

Производственни отходех бизза пайда эцара, производства экономически эффективность лаккхара дIадахача шера юкъ екъалуча хана оаха хьа а йийла болх бе йоалаийтар наха чIоагIа хотташ дола товараш арахеца керда цех. Цу цехе оаха чакхйоах тхоай еррига отходаш, хьаю наха а промышлении предприятеша а чIоагIа хоттараш йоц тIамаш. Предприятешоа оаха кийчъю технически кулгабоадорга, технически салфеткаш, обтирочни ленташ, хIаьта болхаче наха дагь тайпара берашта чухнаьа духаду бераьъош.

Укх шера ца баьча баккъалта хьахьохе керда цех хьалхарех бахаза пайда баьннаьга. Дукхьаа вархI бетта цеха коллективо арахийцай 94 эзар издели, планаш арахеца оаш хиннар 50 эзар изделя мара йоацача. ХIаьта арахийна лента 9 тонн я, нормах 6 тонн мара йоацача. Иштта болх барах цеха коллективо хIаналехьа планаш совгIа баь пайда 7 эзар сом да. Цу цехе къахьегар веррига а 8 балхлой мара вац. ХIаьта даьхача толамашка хьежача дика да цар экономически хьокхамаш. Новкъостаншта хьекхам а тела къахьегта дика къахьег мотористкаша Шуманова Галинас, Глинская Нинас, Гиреева Еленас, Петросова Елизавас, кхычер а.

Къахьегама толамаш доахача дизаз дакъа лоаш рационализатораша. Укх шера цар кийчъьй 9 рационализаторски предложени, ца хуя планах лаьрхIачул дукха а дукхагIа. Цу цифраш къахьега хьахьохе шера план рационализаторашa хIаналехьа тIехкхочашъьлга. Фабрика дикагIа болча рационализаторех лоархIаш ба инженер-механик Бексултанова Нирах, Султанова Ирина, кхыбараш.

Фабрика коллектив дог тийша я В. И. Ленин ваь бIаь шу дузача денна сийлена вахьабахара шийна социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдергхилара.

Х. КОТИКОВ,
Грозненски трикотажни фабрикан директор.

ХЬАЙБАШТА—ШОРТТА ДОАКЪАР

БАЛХАШ СИХДЕННАД

Дика я Ачхой-Мартана районан Самашкински совхоза хьажкIаш. Цудухьа чуйийна уж силагIа силоса лаьрхIа кийчальча кIоагашка чуйоккха гIерт боахама къахьегамхой.

Дика механизатор лоархIаш ва укх боахаме Шарипов Iаддал. ХIанз хьажкIаш чуэцаш комбайна тIа болх беш ва из. Денна 120 — 130 тонн силоса лаьрхIа хьажкIаш чуэц цо, норма 80 тонн йолаш.

Цо хиллаш хьатIаух Джабарова Сомзата оаеча теша тIа хьажкIех етта автомашинаш, лафеташ. Тхо цига кийсденнача хана Магомадов Шамхал лафет яр оаш хиннар. Цун трактора тIа кIе байрахнийн егIа.

— Шамхи тха механизаторашта юкъе яьржача яхье хьалха латт, — боах Сомзата. Кхай тIара хIара дийнахь 30 — 34 тонн хьажкIаш хIеса цо.

Укхазара гIаьна беш силоса хьажкIаш чуэша кIоаг. Цу кIоагга чу вов. Магомадова шийн лафета тIара сийна масса Iоеоссиене низ бола «С-100» яха трактор тIалоал цуьна.

Укх шера укх боахама ше тIаийнача социалистически декхарашка доахача 17000 тонн силос кIоагашка йолла еза. Из оаша кхоачашъьяра тоахаш йолаш а.

Б. ИСРАИЛОВ.

ДикагIа а дукхагIа а

Тха боахама кертерча лаьрхIа дoаркIаш за хьайбаш дола баьлга. Колхоза Iулаца 5000 бежан за, царех 1500 бетташ ен а болаш. Цудухьа хIара шера доакъар Iалашдара чIоагIа оарцагIдоала дезаш хул тха.

ХIара фермана гонахьа сийначо конвейра лаьрхIа дIайийна а тайп-тайпара культураш. Цул совгIа уж культураш кхеиза эцаш дола хьалаш а за фермашка. Масала, эшаю йола юртбоахама техника, инвентарь, лафеташ, кхыбараш.

Хоаш ца дий Iан замалахь хьайбай дегIах дика таташ дола доакъар аьлки шийн ханнахьа сийна долаш Iалашдарь дола. Цудухьа тха боахаме хIаналe Iалашдаь дьнцай 720 центнер ерий тIаьлъина баьцаш, 7202 центнер йол. ЛоархIаме да кхоачара деррига ча доа ца деш тхьа гудар. Хьунахьаш чуйна баьчача кхаашкара из гудеш. Фермашка дIаккхухьаш, цунах оргIаш деш лаьрхIа вахе а боахаме. Цу звеной членашта юкъе къахьегта дика болх беш белгалбаьнна фермашка ча дIаккхухьаш боацца механизатораш. Масала, И. Пихачев, И. Гожуланко, Н. Тугаев, Н. Коротков. Цар шийн дийнахьара норма юкъера лаьрхIача 160 процент кхочаш ца еш цхьа а дIаюлац. ХIанзалe цу звенос Iалашдаь дьнцад 15695 центнер лакха дикал йола ча. Из дIахо а Iалашдеш ба доакъар кийчдераш.

Хьайбашта пайданегIа дола доакъар да силос. ХIаьта из хьайбашта шортта хилийтара хьажкIаш дIайийнар боахаме. Эзар гектарa тIа, кхехьи боахаме хьажкIаш. Шийн ханнахьа дIайийна а, эшаш дола гIулакх даь а йолча хьажкIашна тха тоье хулийтаргьа плано 21 эзар тонн йолча 25 эзар тонн силос кийчъе. Цул совгIа хьункъайн чуйийначул тIехьагIа 1000 гектара тIа доакъара лаьрхIа дIайийнай пожнивной хьажкIаш. Цигара оаха лерхI 10 эзар тонн силос Iалашъе.

Доакъара рапице лоархIаме культураш а доакъара свекла гибридни бринная. Цу культурех доакъара лаьрхIа 2000 тонн терпенлоаш Iалашъе еа колхозе. Цул совгIа цу культурай лерхаш хьажкIай тIаьаланга ерш силос ерга.

Тха юртбоахама ертега къахьегамхоша ханнахьа ашача боарме доакъар кийчдаь Iай доахаш кхабара тешаме лара йолларгьа.

В. ГОНЧАРОВ,
Сунженски районан «Путь к коммунизму» яхача колхоза агроном.

Iа хьатIакхачалехьа...

Дукха гIулакхаш да «Ингушский» совхоза цхьоалгIча отделене къахьегамхоша хIанз кхоачашдеш, цхьабакъда царех кертера дар юкъарча хьайбашта доакъар Iалашдерга да. Укх шера цар Iангара дакъха деза 600 бежан, цо эзар устагI.

Доакъар Iалашдеш коммуниста Яндиев Хьажбикара кулгалду бригада а укхаза. Хьажбикар ше лакха квалификаци йола механизатор ва. АргIаш деча йол хьалтехача агрегата тIа болх беш ва из хIанз, хIаьта эшшача хана йол хьакха отт из. Цуя бригада 18 сагах латт. Йолаш а йол Iалашъеча эша техника. БархI трактор, цхьа косилка, волокушаш, йолхьангаш да царга.

Юкъвашца 146 гектара тIа кхевь люцерна хьакха болабелар отделене. БархI дийнахь люцерна хьекха а баьнна 190 тонн дика йол аргIаш даь дIаоттайр бригада механизатораша. Цуя тIехьагIа герска доакъа тIа эрий гIаьъаьа баьцаш хьекхар. Баьцаш укх шера дика хиннасе а 800 центнер йол Iалашйир цар цига. Уж эрий тIаьъина баьцаш чуйна боалланне а хозалагIа хьакха йиш йолаш хьахилар люцерна. Хьалха чуйцар саннa хIанз хьункъан лакха хиннабеце а 1250 центнер йол Iалашъе аьттув баьлар механизатори. Хьекхичул тIехьагIа дукха касапах аллийтанар люцерна. Шина далалехьа аргIаш доттар вох. Из бехктоккхаме бола бригадиоака цхьаьа беш хул дукхача хана деха йол Iалашъеча къахьийта бола механизатораш Арсамаков Умат-Гирей, Яндиев Ахьмад, Евлоев Ахьмад, Дзагиев Сулейман. Цар хIара дийнахь 250—300 центнер люцерна баьцах аргIаш дотт плано 200 центнер йолча. Цар детта аргIаш вца хIанз доахаш дика хул. Иштта хIанзaле торгIаш даь баьннаб бригада членаш доакъара 72 гектара тIа дIабийнача немах а. Еррига аIлаьрхIача отделене Iалашъяь йол 510 тонн а. Из соадка Iа хьатIакхаьчача лакха дийначул 100 тонн дукхагIа а. Цох кхоачам баь Iе дага бац укхаза. Отделене Iалашде лаьрхIаа 800 тонн доакъар.

ХIанз доакъар Iалашдераш кашкара ча дIаоаш ба. АргIаш даь дIаоттаьаьд 215 тонн ча.

Силоса лаьрхIа чуэцаргьа отделене 450 гектара тIа кхевь хьажкIаш. Юкъера лаьрхIача гектара тIаоа чуэц 200 центнер моша доакъар. Дийнахь сарралца шийн агрегат соашя хIанз силоса хьажкIаш чуэцаш болча вежараша ХалишегIар Ахьмадев Тухаенир. Кхай гIара лафеташца хьажкIаш дIаоаш ба Комурзаев Ахьмад, Арсамаков Хьасан, Бархинов Ахьмад. ХIаране 30—40 тонн хьажкIай дIаоэ цар.

БархI эзар тонн силос хулга, тха, вала 5,4 эзар йоаиача — боах отделене урхалдеш Хамчиев Юсапа.

Т. ВЛАДИМИРОВ.

ФУ КИЙЧДЕШ БА

Наха юкъе оалаш да — «Iа дIалийначунга хьежжа хургба чуэцаргбола хьувкъам». Из бакъда. Масала, дIадахача шера «40 лет Октября» яхача колхозе гурахь дув ялат лакхача боарамагIа долча фуца дIалийра. Цудухьа шиналача Iаноа, пихон, хьалха ца хиннача тайпара тIехьайиса бIаьсти ирах толлаxe магадар дIалийна фу. ХIаьта хIара гектара тIара 24,3 центнер ялат чуийцар цу колхоза кхаш лелалераша. Цу тайпара лакхача боарамагIа ялла фуца «Кавказ» яхача колхоза 800 гектара тIа ялат дIалийначара юкъера лаьрхIача гектара тIара 23 центнер чуийцаb.

ХIанз районa кхаш лелалераш гурахь дIаде деза фу кийчдара гIулакх керттерчарех доархIаш ба. Хьатте ялат хьаккхоаччашехь а ОС-4,5, ВИМ маркаь йолча машинашца цIен а дий дIадуьча боарамата дIаккхоачалу фу болхлоша. Районa деррига боахамашка цхьа сенегIа баах бу хьаьташка фу кийчлеш боахкачар. Фу кийчдеча кулгалдеш а тIахьожам лоаттабеш а хул фу Iалашдара бехктоккхаме вола агроном.

Районе гурахь дIаоча культурай Iалашде деза фу 31840 центнер да. Пхелагача августе тха лабораторе фуна класcность белгалъаьккха боахамашкара хьакхаьча ялат 24410 центнер дар. Оаха техкача белгалдаьлар тхога хьаккхаьчача ялатах 23400 центнер дIадуьча боараме къаьча хилар. Царех цхьоалагIча класса дар 17660 центнер.

Дика Iалашъу гурахь дIаде деза фу «Кавказ» яхача колхозеи «Гудермесский», «Дружба», «Новогрозненский» совхозашкеи. Иштта «Кавказ» яхача колхозе кийчдаь мел дола фу цхьоалагIча класса а долаш планад совгIа 300 центнери «Степной» яхача совхозе планад совгIа 180 центнери Iалашдаь баьннаб, «Новогрозненский» совхозе а фу Iалашдара план 2420 центнер йолча 2550 центнер Iалаш а даь дIадуьча боарамга кхоачадаьд.

Во дел гурахь дIае езача культурай фу кийчдара гIулакх «Дружба», «40 лет Октября» яхача колхозашка. Иштта «Дружба» яхача совхозе гурахь дIаде дезача 8490 центнер фу 5000 центнер мара кийчдаь а Iалашдаь а баьннабац.

ХьатIакхоачам латт гурахь но культураш дIае еза ха. Цудухьа сихо е еза боахамаша гурахь дIаде деза фу Iалашдара.

М. ТОЛОЧКО,
Гудермесски районан госсеминспекцен начальник.

В. И. Ленинан вина 100 шо дизарга

ЛЕНИНГРАД. Сердобольская урамцагIара В. И. Ленинан квартира-музей. В. И. Ленина тIехьара хинна квартира «Ухказа» вахаши болх беши хинна из 1917-ча шера 7-ча октябре дуьйна 24-ча октябре кхаччалца. Цигара 24-ча октябре сарахь Владимир Ильич вахар Смольне Октябрьски герзашцара восстанена куьйгалла дан.

Сурта тIе: В. И. Ленинан квартира-музейн памятникан юхе латт туристаш. В. И. Ленина цIе: йоза а ду истол, цу тIе латт фатагенаца йоагIа дамиа.

М. Барабанова сурт. ТАСС фотохроника.

* * *

Бизза пайда эца торонех

Доьхна-колхозаш дулх даьккхаре тIехьайна кертера бахьан да цу боахамашка хьайбаш кIеанга дебадари дулх доккхача фух доле доахаш на хилари. Из гIулакх тоадара 1966 шера дена дулха хьайбаш мера кхоабаргдоацаш специализаци е болебеннаб цига. Из геттара бакъахьа дац. ХIама долга хоргда дертIа из гIулакх вIаштIехьдиккхача боахамашка дулх даьккхара гIулакх долуш тоаденалга белгалдиче. Совкхарчул дуккхагIа доаххх дулх укх шера Ножай - Юрта Калинина, Шерипова, Ведана района Орджоникидзе цIерагIча колхозашка. Иштта Советски района Ленина цIерагIча колхозе Улубаев Зайнди хьайбаш хаьаган фугех хьежжа группаш еш доажадеш 150 дийнахь опыт йир. Итог йича гучадьлер шашкх фух йолча 12—18 бутт баьнкача еIача сиогIалгашта эгара дуккхагIа дулх тIаккхийтта хилар. ХIара дийнахьа, буса 870 грамм дулх тIаккхийтар шира, хIарта ер саьре йолча герона красностепной фух йолча сиогIалгашта — 312 граммаш.

Шаьрача арарча районий дуккаче колхозаш доьхал даьгIенашка доажадеш хьайбешна дукха дулх тIаккхетийт, хIаьта цул тIехьагIа шоай боахаме чуоттадейн интенсивно кхаьба а кхьгий дийна долши ззача лакха доал волаш дулха хIаьу Iана замалахь.

Из дар Сунженски района XIX партсъезде цIерагIча колхозе 1969 шера январе пачхалкхенга 506 бежан дехкар по, хIаране доаьл юкъера лаьрхIача 340 килограмм йолаш.

ДIадахача шера юртбоахама министерства боахамаша доьхан даьгIенашка доажадеча хьайбашта юкъера лаьрхIача дийнахьи буса 400 грамм дулх тIаккхийтад. Изьбаьгъда Наурски районе геттара доаь хилар из цифра — 210 грамм. Шелковской района боахамашка 960 граммаш йолаш.

Белгалде деза, цхьа центнер дулх даьккхарга дIадоаьр чIоагIа кубашлуш хилар 11 соьмагара (Советски район) 58 соьмага кхоачаш (Наурски район).

Гучча тайпара доьхан даьгIенашка хьайбаш доажадеча колхозаша 2—3-зза дерегIа дулх доаккх шаьрача ера доажедерел. Цхьабаькъда, хила хета а нийсаш да доьхан даьгIенашке доажадеь хьайбаш цIалоьладаьчул тIехьагIа дукха чIоагIа эшадолийтад хилар. Цудухьа, республика колхозашкаш юкъера лаьрхIача шера тIаккхета дулх кIезига да, хIаьта рентабельность лоха я.

Хьайбаш интенсивно цкхабарах республика цхьайолча колхозашкей совхозашкей хьайбашта тIаккхетача цхьа центнер дулхага дукха доакъар дIадохийт, цул совгIа дийнахьи буса Iаламате кIезига дулх тIаккхетийт. Из бахьан долаш 1968 шера республика колхозашка бежана дулха цхьа центнер даьккхарга 142 сом 68 кепиги дIадахийтад, е 1964 шера дIадахийтачул 41 сом 60 кепиги дуккхагIа.

КПСС ЦК мартовски Пленум (1965 ш.) хиннача тIехьагIа дулх кийчдерш дIаладарш ийдаш лакхадаь дале а колхозашка совхозашка шерагара шерага дуккхагIа дIаухийт бежанаш устагIанаш дулх тIаккхетийтарга дIададар.

Республике совхозашка укх тIаххьарча диъ шера дулх даьккхарга дIададар юха хьадлац деккачох.

Вай колхозашка юкъера лаьрхIача тIаккхаш коа тIаьрча ваьхазарийн дулхе анчуочин йах ер даьккхарга дIалоьдачул 24—41 процент дуккхагIа ба. Цу доаьлаша хьахойт дерегIа дуккхагIа дулх даьккха торонаш вай республике шортта йолаш хилар.

Дулх дерегIа хилийта йиш ма шортта хIара боахаме тайп-тайпара кхаьни доакъар ца Iалашдай.

Вай цхьайолча боахамашка дулх кIезига даьккхар баьхьан доакъар дика ца хилар да. ДаьгIенашкара баьцашца кIезига я протеин. Концентрированни моьхачох доакъара удельни доала лоха да.

Белгалде деза, йолаш йолча доьхан даьгIенах дертIа пайда ца эцалга, цхьан боахаме тIачIоагIъаь йолаш дагадехача доал дош яла, цхьаьна тоаш. Из бахьан долаш даьгIенашка цонкIа продуктивность лоха я. Къайчо йоа ю хул, хьунхьаш лоха бе. Цу дерригане эахаду йоакхача хьайбай продукцига дIаходаф.

1968 шера юкъера лаьрхIача республике колхозашка дийнахьа буса 304 грамм бежана дулх тIаккхийттад. Из геттара кIезига да.

Цхьа центнер тIаккхетарга 15,5 центнер доакъара единица дIалхийтай.

Дулх дуккхагIа хиннача кертерача факторех цаI а цхьа бIеха бежанаш жийнех тIехьа дуккхагIа къона хьайбаш кхедаф.

Республика колхозашкей совхозашкей дIара шера хIара бIаьнесна тIехьара 20 — 30 процент Iасех Iаьнкари баккхаш. Тхона хетачох, цу да укх тIеххьарча шерашка дулх даьккхара гIулакх дегIа ца ахара бахьан.

IаьнкIи Iоахарейн лоладара элементарни зоовтеринарни хьадаш доацача, доакъара чIоагIа база йоацача, искусственни осеменени ца ета, боахамашка дукха къона хьайбаш дIиэгаст, доахаш мерча дукха Iахера дус.

Республика колхозашкей совхозашкей дукха хьайбаш доаш дIалъаст. Дерригача дайнача хьайбаех Грозненски Сунженски районашка 40 процент кхоач. Нагахьа санна уж дерригаш хьайбаш доразеш хьалкхедаь юкъера лаьрхIача хIаранаш ига бIаь килограмм йолаш пачхалкхенга делха даларе каш тIа 46784 центнер дулх хургдар.

Дулх дуккхагIа дерегIа даьккхара дулх доаккхача фух йола хьайбаш дебаде деза вай боахамашка моттигерча Iаламех технически хьалашка хьежжа.

Доьхан даьгIенех эффективно пайда эца беза, Iаьна замалахь а хьайбаш цига кхаба дутеш.

Доьхан даьгIенашка тIаккхийтта дулх хьайбаш эшалургдечараш Ножай - Юрта, Ведана, Советски районашка мясокомбината филиалаш кхе еза.

Дерригача боахамашка доакъара чIоагIа база вIашагIйоллара юкъа дIайийча дуккхача шерашка лаьхула баьцаш дIаь еза, къаьстта люцерна доакъарца эскаш йола бIалкови фешистваш дуккхагIа хийтара.

Нохч - ГIалгIайче йолаш я 1,5—2-зза дуккхагIа дулх даьккхара, шаьш ерригга торонаш.

В. БАГДАСАРЬЯН,
экономически Iилмай кандидат.

ГуржиЙ чай лелаДераШта МНР СеЙлен Грамота ЕннаЙ

Монгольски Халкъа Республике правительства СейЛен грамота еннай «Чай—Грузия» хаьча тресте чай кийчдеча Зугдидски фабрика коллектива.

Треста болхлошка АПН корреспондента бахьча хоамах, гуржий кирпичних дола моша чай чIоагIа гIа доарIаш да МНР-е. Халкъа Монголе 1940 шера дехийтачул дIадахача шера ше-хьадьа совгIа дуккхагIа а хилар, цу шерарча чахь 3200 тонн а яхьийтар. 1969 шера МНР-ера заказ кхачадд 3500 тонн гуржий кирпичних дола чай довтад [illegible] МНР-е дохьийтеча чаях доакха дерра кхоачча чай кийчдеча Зугдидски фабрикага.

Йоашта доакха совгIат далар барккал аьлар гуржий чай лелаДераша МНР правительствена, укх шерара кирпичних дола чай хIана хьалха монгольски доттагIашта дIадахьийта ваш а делар.

Мераб ЛОРДКИПАНИДЗЕ,
АПН корреспондент.

Примерьерча боахамаша дуккхагIа дIадув дуга. Эттара йоаьнагIа йолча Сантахески совхозе укх шера 400 гектар дуккхагIа дIадийнад хо. Дуга дийнача хьаьнга кхоачамнашкала хий хилийтар дукха совхозе хьалхьий хьаллефеш шолагIеча подъема шо бола насосни станцеш.

СУРТА ТIА: насосни станце Сантахески совхоза дуга дийнача кхашка хий дIехухийт.

Н. Назарова сурт.
ТАСС фотохроника.

Б О Л Х ТОАБЕННАБ

ГуйрайНа геттара хьалха дIабелабу № 1436 йолча автотранспортни предприяте коллективе ший болх. Цу предприяте коара араюлаш мехкахьта промышлашка дIаух Пахаш, прицепаш тIехьайола «Татры», «Колхиды». Цхьа мок хлаланхьа коо довсаху машинех. Иштта лоа цига хIама болх. Цхьабакъда, дукха, за йоацаш кхьича тайпара дар цигара гIулакх.

Болхлошка ийду алапи кIезига дар. ХIара шера предприяте транспортникашта тIалусар пачхьалкхен дехкар. Цунга хьежжа лоха дар предприятей технико-экономически хьокхамаш, кестаста хувшалора белхаой. Масала, 1967 шера белхара дIаваьлар 271 белхло. Болх хьабе шоферашца хилар бахьан доаш дукха машинаш латтар пайда ца оаш, кхоачашъяцар пачхьалхьен план.

Соахка бIаьстан юкъе планированеи экономически стимулированеи кердача системага хьалар автотранспортни предприяте коллектив. Хьалхарча юкъагах цу системага хIарах а дукха пайда хилийтар. Хьалха цу предприятена корте дIатта кулгалхой дика кийчбенна хинабацир кердача системага баьлара. Кердача системах бу болх толаш дIабелабелар автотранспортни предприяте керда кулгалхой хьожабьчул тIехьагIа.

Соахка апрель бетта эксплуатаце начальникалла хьажавир къона йоккха опыт йола специалист В. В. Починкин. Цул тIехьагIа цхьа бутт баьлломехьа автоколонна начальникалла вайтар цига хьалха дена № 2 йолча пассажирски автобоахама дика болх беш хиларца белгалваьнна вола Х. Б. Татриев. (Дукха за йоацаш юха а ше хиннача № 2 йолча пассажирски автобоахама балха хьажаваьна ва).

Автотранспортни предприяте коллектива болх тоабара хьакар кхе на дешъ кхахьета йолаш шаккхе а кулгалие. Кердача система йоаккхий бокъонаш ела автотранспортни предприятена турча боахама расчета лелаш къоастаде, баьча белхага хьежжа болхлошта премеш тала. Кердача хьалашка болх бар чIоагIа пайдане хилар кхетадора шаккхе кулгалхоче. [illegible] болла пайда дIабоналийцар мар массавола болхлочуйна. Цу балла тIа хьинаре дакха хьалар предприятерча коммунистийна. Керда система производствена [illegible] ясалоа хьалча лаьттаи бар уж.

[illegible] дийцаьъ нох Татриевна хьачувьаьнача Николай Владимирович Степаненкос хьалар:

— Автопарка балха хоаттаса коэффициент лаха а — йоах Николай Владимирович, — цу бахьан да цхьабола шоферашта шоай болх тесса лелабер, техникех нийса пайда ца ийцар, текущи ремонт йоагIача хьаьне кхоачаш ца яр. Цудухьа машинаш балха ера ца йоалаш дукха лат гараже. Из оьламоьга долча хана шоай гIулакха автоколонна начальник волча хьачубаьккха бар партийни организацена секретарь, месткома председатель.

— Цу гIулакха бе боагIача бехк бе беза, — аьлар тIаккха Степаненкос. Из дош къаьстадара общественни комиссеш вIашагIйолла еза бегIалдаьккхар да, цул тIехьагIа массехк ди даьлехьа партийни бюро чIоагIбир комиссе членаш. Цу юкъе балар дивагIбала шофераш, слесараш-ремонтникаш.

Кердача системагIа бола пайдах бовача комиссе членашта цIенъянита хьона а хьажаш сувалоехар предприяте нийсош кхоачамбоашарам. Царнера прицепаш машинаш шалагIча тьаза тIа я хьежар, ребеора цIайоагIбаршта хьежар. Нагахьа санна машина сихха дIаша хуле шофера тIалатта бехктохкаш дIабовзийтар.

Ала йиш яц уж балхаш дIаделла ма деллинтехьа а дерригга а тоаделар дьно, цхьабакъда хоьуш тоабаль белабелар болх. Хьалхарча кварталe хинначул 15 процент дуккхагIа балла араьлар автомашинаш. Цул совгIа даьрхIачул пхелагIа дакъа мукь дIа-юха бахьара балхаш дуккхагIа кхоачашдир шин соала тIара прицепаш болх бе йолалийтарах. Дуккхьал царна дIа-юха бихьа мукь 105,1 эзар тонн яр. Уж тоалмаш даьхар предприяте планированеи экономически стимулированеи кердача системага хьинача шолагIча ах шера. Шоферий, ремонтникий балха овсарле лакхъяра доккха новкъостал дир технически Iаламо яр тоадаро.

Кердача маркех йола ЗИЛ-130 яха автомобилаш шоашта тIехьа шин соала тIара прицепаш а йолаш болх бе йолаелча денз мукь дIа-юха кхаьара коэффициент 1,12-нага кхоачаш лакхъелар. Иштта лакхъелар уж дIа-юха лелара технически сухал а. Из бахьан долаш дикка лохбелар дIа-юха хьача тоннага дIабоднах.

Дика лоа цу автобоахамера гIулакхаш укх шера а. Хьалхарча перхI бетта план толаш кхоачашъяьй предприяте болхлоша. Дуккхал дIадахача ах шера планах лаьрхIачул совгIа пачхьалкхена цар баь пайда 81,5 эзар сом да. Из хул соахка хиначул шоза дуккхагIа. Къахьеганиа овсарле лакхъяларца цхьаьна лаккхенцад белхлой алапи а. Юкъера лаьрхIача хIара болхлочуи алапи 10 процент лакхденнаь. Автомобилисташа толамца кхоачашъяьй дерригача хьокхамий пачхьалхьен план.

Кердача система чIоагIа пайда луш хилар кхетаду предприяте болхлоше. План кхоачашъярга хьежжа бетта кийо премеш йоаьнаш сохкара цу чаях ма даьлдаьгахьа а кхойттлагIа алапи ийнар вар. Из нийнараш бар дикагIбола шофераш В. И. Власов, В. В. Пименов, А. Пабиев, кхы дукха барааш а. Дерригга а болхлошта дIаденна кхойттлагIа алапи 10 эзар сом дар. Йо хьаькехар мел толамагIа я керда система.

Кердача системагIа болх бе хана Iоалча средствай четах цхьа бутт хьалхагIа хьалхь болх бе дIайолалийтай механизировании хьесапе машинаш мел мойка. ХIанз шоай низаца хьалхь йолаш латт цига машинаш лоттаю, парка ремонт ю помещенеш.

Къахьегама толамаш дахара доккха новкъостал ду шоферий отрадаш, бригадашта юкъе йоаржаьча социалистически эхье. Социалистически эхьа итогаш еча хана дарие луш хIара болхлочо иштта къахьийгад, къахьегамий производственни дисциплина иштта хиннай. Цхьа хьалхара моттиг лаьккхача шоферий отряда материальни поощрение боадера 400 сом преми ду, шолагIа моттиг лаьккхача — 250 сом. ДуккхагIйолча хана цхьа хьалхарен шолагIен моттиг лелаеш я Е. Лизванов, С. Авагимов керте латтача шоферий отрадаш. Цудухьа хьалхара моттиг яккхара къавсам лоаттабу хIара шофера, слесара-ремонтника. ХIанз автоколонне шерра яхь аьржай Ленински вахта ударни яха сийдеш цIи яккхара. Цига дакъа лоацаш да 70 болхло.

Дикке ма дувцара автотранспортни предприяте болх тоабенна бале а, цхьадола кхоачамбоацараш нийслу балла тIа. Къоастаста дIа-юха бувлаш белхлой лоацалу. Кердача системагIа болх беча хана ма кхоачамбоацар ца хилийта гораш а предприяте [illegible]

А. ЧЕБУШЕВ,
инженер.

ДIАЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАЧА ВОЧА ГIУЛАКХАШЦА — ЛИРА КЪОВСАМ

УЖ ГIУЛАКХАШ КЪОАСТАДЕ ДЕЗА ХА КХАЬЧАЙ

ДОАРХIАМЕ дешаш да А. Газдиева, З. Джамбулатовас, С. Чалиевна язъяьча, «Мурдаша законаш телладора дукхьала» яхача 1969 шера 2-ча августе «Сердало» газета тIа араьнначе статья тIа дувцараш. Республике бахе беррига нах эгIазбирглаб Ньесарен районера мурдаш, йоI маьре кхийтар, цхьа лехар, иштта ихмIдоаш санна долла, доархIаме дешаш къоастаде гIортаро. Беррига советски нах бахаш болча советски бокъонашта дукьал а болаш гIертаб мехкарий, пхьея мах оттабе, кхьметтел советски наькха вахара-лелара нормаш оттае.

Советски Iаьдал латтача шерашкъе итт шу совгIа йолча хана советски сага духовни укхаш балдагара хувшенний, кхачаний керда саг, ший кхела да нола саг. Царга хьежжа хувшасиной къамаш осмалаш традицеши. Цунга хьежжа хила деза вай къамаш традицешара гIулакхаш, уж хала деза дикадао деш, советски наькха детешке дика духовни уйла йоссаеш, моллагIча къамаш дале а вай еррига общества хьалташте пайдана.

Октябрьски революцена кертагIадьнилча эттаоа а дикагIчарех цаI да вай мехка халкъаш вIашагIтохаш хола интернациональни доттагIал. Советски Iаьдал латтача шерашка Коммунистически парте халдаиза йоакко еш хилар бахьан долаш чIоагIденнад вай дерригача халкъашта юкъера интернациональни бувзамаш, хьехинай керда, цIенкха хьалхагIа па хинна традицеш. Советски наькха турпала къахьегаш хийцай вай мехка юкъ, цхьа дезал а хинна сийрдача кхоанена — коммунизмага болх уж. Вай общества беш бола беррига болх баьб, беш а ба дIададьинача моральни нийса доахар гIулакхашта, оамалашта дукьал къовсам лоаттабеш керда прогрессивни гIулакхаши кхоалашши чIоагIдеши.

Иштта бола процесс я вай Нохч-ГIалгIайчене а. Советий Iаьдал латтача шерашка дегIаена промышленности, юртбоахами бола, культурех литературех дола республика а хинна дIаяттий ба.

Со вахаш укхаза къамаш традицей историех дувца. Е дукха гIулакх е дац, хIаьта аьча хIоарашта йоаш да вай мехка социалистически общества хьалхаярко традицешхара гIулакхаш ков формашкаи чулоацамгаи хьежжа хувцаденна хилар. ХIаьта шочахи гIалгIаехи аьлча цар традицешара гIулакх массаза а доча традицешта дукьал хилаш. Прогрессивни дикагIа йола традицеш хьаллоацаш а лелаеш а хинна. Цудухьа сона дет вай хана а традицешара гIулакхаш вIенхашлагIча тайпара чIоагIа уйла ел лелаве деза вайна. Вай маьр-маьта дувца а дуаш, из а ду традицех. Къаьстта из доагIа нохчийн гIалгIайн традицех. Уж традицеш дикех вом я хьаш хьесса дувцарал совгIа дикараш во хьаш вIашагIкъоастаяль, царех ераш коммунизм хьальш боахкаршка кхачийта еза, аьлча, белгалдаьккха хIама дац.

Сона хезад хьаша дархIар, саг йоаллар, баьхий бар санна доаче, доаман къамий гIулакхех дувцаш. Уж цхьабараша прогрессивни гIулакхаш да йоах, хIаьта вожаш шерра дукха да, уж гIулакхаш да лелабеча йохь а лелабеш хилар бахьан долаш.

Традицеш иштта къоастамр дайна а нийса дац. Вай деккарбIа да волашта юкъе да а балалехь хьалхина уж дика гIулакх да лелабеча ца кхачийта. Уж къахнилад шоай ераш бахьан вайнаха бIаьнерашца доаттабаьча къовсаме. Нагахьа санна мурдаша уж традицеш лелайойя, цар из ду шоай ваниш даккъар дукхьа. Масала, боккхача нaха дагайоагIа саг йоалаю да кагий нах ду доккха дIей чулаш хиннa. Цу хана кагий нах цу ден зала а хIле дIоттташ, шоай дагадир кхоачашдеш, шоаша ма тоа стоIам е сакъерлаш а беш хинна. Бакъда, ха дIаяхараш ди лелабачашта тувцадьлар шоай аладеза дIадейсарженов дийдаш пайда эза йиш йолаш хилар. Шоай бе доала бинe йолча моттиге цар из Iалльмате чехка бе ден лар. Из бахьан долаш хьалха бе дале, сакъерлаше хинна саг йоаллаш да дIаца иштта кIезигагIа нийсту. Нохал цIадоаладеча кийна мурдаша дикар доах, хIаьта шоашкара безами сакъердами дIабаьккха бола кагий нах цар гIийла бIаралъеж. Саг цIайоагIа хоза ди а на хулаш, саг вежача таьзета тарo деза из. ХIаьта сагие йоагIа ал сагa нахаре пхьа майн ке хала а йолаш вIашагIча сагена йоккхачe дегагIза а да из дац.

МалгIабика, Ачхой-Мартане, Назрана, Сунженски, кхыча районашкара а дукха къадаш доладе моттаргдар сона из бакъдий. Цхьабакъда, цхьаькха да укхаза ала дезаш: уж айнаре гIулакхаш массаза а массанахьа а общественности бIарга а гуш деш да вайна. Къаьстта дешоажкхаш да цу а кхьча а районашкара комсомольски организацеш хIара дIакхига саг, хIара йоI бахьан шоаш бехктохкаме хилара уйле йолаш хилар.

Х ОВШ МА ДИЙ республике нохч-гIалгIай къамаш тайп-динеех дикагIъаьш, прогрессивни ераш къоаста а ер, йоада обрядаш хьаеш комморхилар. Цхьабакъда, цу комморбу бола гуш бац, хетаргахьа. Из да къамаш традицей дуккхагIа долла лоархIаме дешаш дувцача мегар боаллаш чилараф бахьан. ХIаьта цу комморе баьккхаьна яйна балла тIехь новкъостал дIаца республика партийни, комсомольски, советски болхой, интеллигенци, оарцагIйоалкхаое. Хетаргахьа, из ко доре раьяа а хинна дувцна новкъостал дерриге вай а корабогIартобар, из гIулакх дийцдена дIа а долелургдар.

Юха а дувцаргда вай саг йоаллара денах. Дукха ха йоацаш дIаладеннадар комсомольски хьесапе саг йоаллар. Цхьабакъда, из таьна даладаь, къаьстта нохчийн гIалгIайн районашка. Комсомольски хьесапе саг йоалларш да къаьмаш форма а йолаш, бакъда чуланаш вай замо маьхкара а болаш, чухьа мегаргдацарий? Сона хетаргахьа, из дика дулаьргдолаш да, бакъда, из кхоа керда формаш дола а наьха замал а хинна дIаоттаргйолаш чуйоссийта а еза.

Нохчийн гIалгIайн чIоагIа вIашийн хьожаш нах бе. Дукха нах гуллу бахьий баьча, саг йоагIаш, саг йоаллаш, саг веннача — массагIа да уж. — цу тайпара кхы гIулакх эттача. Цу е воах гIулакха нах вIашагIкхийттача шоаш вIашагIкхетара, хьокъехьа хулачул совгIа укхаза хуш дукха а общественни хIоаренеш доагIа дишиш а. Кхетадеш ма дуй иштта нах вIашагIкхийттача партIатта шоай лоIаме хуналш дола тайп-тайпара дешаш атта кхетадеши доваши хилар. Цхьанахьа а гургдац лоаьа иштта нах вIашагIкхийттача общественности вихала е агитаторе хьачаьа деш. Укхаза дувца йиш яц дикачох е вочох, вайна дагалаттаеши векхарехи, тайп-тайпара дола демаш къоастадеча мугIарех бола вийдах юкъеза. Цу тайпара, нах вIашагIкхетара моллагIа форма хила хургъяр. Хьалхха а хьаьль кийчъаьча текстах тоабуна тIара къамаьлаш деча дикагIа наьха дегашка а уйлашка а кхоачагла укхаза. Бакъда укхаза белгалдаккха доагIа иштта нах вIашагIкхийтта моттиг цIаккха а мухаша гуьд ма йолийтаза, махкала шоай хьийнена кIал дукхагIа нах гайба уж гIерташ хилар.

Вай дикачох воччух традицеш дувцача хана укхаза тьоалдаза даьгдаш хьаьнача нахаца гIулакх лоаттадир хIаш вочча дIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашца хувзалу из. ТIачеха, цул совгIа, уж къаьнача нахаца гIулакхаш доахкаш тайп-тайпара ханаш йола нах болга ма хой вай-на. Воай дадь, боккхагIа бола вежарий, цар лелаьдь туфалла, сий дола гIулакхаш бахьан долаш вай уж доархIача хана вай хьалха къовсам лоаттабу дIаяхача замах юхедисача гIулакхашца уж лелаеррашца.

БоккхагIа бараш вIашагIчарий шоай вахаш ю, ша бу ахо дош къовсаме йет сона. Кхьабача замах гIулакхий лелаву, дешаш дувцаше ю, вIашагIчаа сагие йоIен шоай безамах вIашагIкхетара дукхьал бувла дайа болча дезалашка нийслу цхьанаш хIамаш шоай воа халах болча [illegible] гIулакхаш йола [illegible] а хинна дIаоттa йиш яц. Нагахьа санна уж тайпа къамаш гIулакхаш доахкаш бола нах вай вахаре нийслуш бецаре, царна дукхьалара къовсам лоаттабе беза яхаш вай дуцлa а дезаг мича дар. ХIаьта коммунизмагIчи сий дар дикха дертIа а доатIаш а да. хIана аьлча коммунистически моральни нормаш маьххара из доландаь. Вай тахан ала йиш йолаш цап вайна шоай дахьшей йоаношен дешира, коммунистически гIулакхаш доаланиг хилков, вахаре моттиг хиржера вайна новкъабале йора аьнна. ЗIамагIбарех да аьлча а со тахара болча кала дика дагадоагIа советски Iаьдало вайнаха лимоIа ехача техникумашка, рабфакашка шоаш дешабагIача хана цу чецача шерашка сискал кIолхь ехьаш шоашта дайна чоа-войн гIехьаяха, дешалаш яхаш дехар дар.

Традицески оамалех дола къамаьл де доттIаш я пайдане е да. ХIанз вайна доаза деза вочча мегаргдоаца мегаргдоашвааш. Из эс деза КПСС Программо дIаьехаш на чилаьва. Доаш иштта ца къоастадича гIулакх нийса хургдац.

ВЕДЗИЖЕВ Аьмал,
[illegible].

БУРУВДЕТТАР А. ДОХШУКАЕВ

ДИКАЧА НАХАХ

ЦХЬАВОЛЧА сайго дукха за йоллх дего къахьегама дахь шийна довзаш доьзна гIуллакх маларIа ду, цунна тIа шиьта кхоачаргва ца хоьш. ХIьата цхьабараштта къахьегама ниьъ дIабелабелхше а кийслу дIало цуь бехара лостащ хиле дIостткам долй гIуллакх. Царех цаI ю «Старогрознефть» буруь детта сменин мастер Дохшукаев Або.

Дохшукаев Абой къахьегама безам тIабахийтер цуь шийн да ва. Абой 15 шу дальннача хана вигар цо иа «Алтаболнефтеразведке» балха. Абой да цига пластичкалла балха вар. Тайн-тайпара балхаш деш цхьа ха яьккхача буровой [illegible] тIа вахийтар Або. Цига йовза воллаелар из лаьттан чеэнаш тахкара къайленаш. Кхиннаш дукха ца дийцар, бакъда шийна безабейна балх карайберзде карагIальлар.

Ер шеларгIа шу ду Абос «Старогрознефть» буруь деттача контроле болх бу. Укхаза ше эгтара хьалха балха велла хана бурильщикалла мехйнер дикахиар цо шийна иа гIуллакх тоьал дика ховшше а. Ив ва[illegible] бурIаерча балха. Бакъда [illegible] дела везалар цига а. Кхетта гучадальлар, буруь тохара говзал йоьлашш ю хилар. ХьалхагIа бурувдеттачун гIонччалла вахийтар, тIаккха бурувдеттар вир цунах. Ишгта ба лоацца биййцача Дохшукаев Абой къахьегама никъ.

«Старогрознефть» буруь деттача конторе дикагIа йола бурувдетта бригада малагIа я аьлча моллагIчувга а хаьттача цхьа жоп мара хеаргдац: Иван Власович Гусева бригада я. Цуь шIи хелача бригаде ва хIана Або.

Довкъа тIара довкъа тIа ваьлаш болача жагIа билпача довкъа дIаводаш дехьа а сехьа а агIа буруь детта выгкаш. Бакъда царна юкъе эгтара кIоаргагIа буруь таха доьзар Дохшукаев Абос болх бу кханар 49 йоьла скважина я.

Буровой балхах цхьа къамаьл деш Иван Власович тешаш тIабодаш цхьа хIама дийцар.

Буруь деттача конторе кулгаглой чIоагIа уйла еш бар эгтара кIоаргагIа буруь тоха деза буровой хьалха дIаехча бакъалха а хьогI, ахаш. Юкъера а сецаш а баь Гусеига лаь ша, аьлла хоалаеш.

Иван Власовича бакье сайр шийн бригада вIашагIтоха. Бригада вIашагIтохаш со велаш, — йоалар новкъоста Гусева, — сона сайна дика вовзацар Дохшукаев Або, хIьата а новкъостана вагаварах сай бригадана хьайцам да из. ХIьата хьайна гIалат а дальншаван. Сона эгтара Абой дикагIа хета овмал я хIана ха гIоргаш, цо хоор вхь иа хеташ хьахоттаж из хилар. Цхьа моттиг хиннаец шийца тIадилла гIуллакх Абос шийца кхоачаш ца деш, буруь тохара режим цо талхаль.

Селла йоккха балха опыт йолча мастера шийн бригаде дIалуар чIоагIа гIадлала тIайтнар Абос. Цуьна дика хоорэ № 49 йоьла буровой ялх эзар метр кIоарга буруь таха дезарш иа болх кхь шера кхоачашбе безашш бака. Кхо шу ди а ёйса а цхьаиа доаккхаш, эзло а ватто а цхьаиа лоаш дIахозьа доахзга. Раьза хуртайй-хьогI мастер са балха, бригаде тIа кхиита эларгва-хьогI, ахаш уйлаш йора Абос. Скважинана буруь тоха доладалехьа вIашагIкхайтар буровой начальника бригада членаша. Цига Гусева дахча къамальлаг Абойна хайра хьаьнала болх бечуи сайхерцолам, эша тIо деррдолаш шоай мастер велга, хIьата болх теса делабечуша халаар хурбодаш воошлагь. Безабезар вон новкъостий а.

Эгтара хьалха шийн смена балха моттигагаша дIаоттаеш Або воллалаш цига вар буровой начальник а. Укхо дечунга хьежаш а дальта кхы [illegible] иа [illegible] дIавалар да. Балха смена вьлча чу а шийта дIальхха къамаьл дир Гусева Абойца.

— Хьо технически дика кхетам, вах дIаоттабе безача дIа[illegible] хоаш ва. Со тешаш ва гIуллакхаш дика дIахIоттхьацаш. Юха а ца гIоргваш, вхь а ва хеташ шайрра бе бола балх. Бакъда, балха ронни шийса [illegible] ега, аьнна хьехар дир цо.

Цу къамаьло кхы а чIоагIагIа балхах бIу бодийтар Абой.

Буруь тохача инструмент лаьтта Iочухийтар а хьадьаккхар а деттера хьоьхам ба. Дохшукаева Абой сменас баьча балха доархIам массаза бу, уж операцеш массарел хухагIа яь хул цар.

Дукха моттигаш хул буруь тохача минета, цо гоьш хIаман къоастам бе безаш, кхычарга дIахьтталехьа хулам хурглолаш. Из тайпа моттигаш шийсьелча воха хьакьрех вац Або. Цу чоалхачерча хьале тIаэна беза саиза тIаьц цо. ХIьата гIалат воалаш моттигаш кIезига а хул.

Буруь тоха инструмент на тоьаш, шийн ханнахьа ремонтера хьа ца яхьаш буруь тохилга сонаде кхераж тIабоссаш ба аьуна хетача хана, шийн новкъостий оарцагIа а бахе цоаш болча инструмент вIаштIехьйоаккх Абос. Из цуьна сайго хьалхалахь дезаш дац. Оамал хиина хIаттал цун массаза а керла, пайданегIа дар лоаш хулга.

Цемент йоацаш саца лаьттанд цхьа бутт баькхар № 49 йоьла буровойс. Цхьан хкачам ~ [illegible] дар кхераж балхаш дир. Зехьа йийна-ха юхаметтаоттае езаш дар. Буровой начальника дьагуд [illegible] бурильщикаш. Царна дагадальдар, балх сихагIа дIабахьара фу дича баккъахьа да шиа. Массарех а хьалха аьннар Або дар. Цо кхыцар дагбийса ца кьоесаш, са ца лоIаш балх бе беза эдй. Цо предложенеш кхувдар нах балха моттигашка дIа шиша шийсбе беза, цар къахьегама бесарле лахкъие фу де беза.

Абос а цун новкъостана бурильщика гIонча а: Беда Анатоле, Бычкова Петра, Павечник Петра, слесара Голобалин Григоре барт тайна, гIуллакхах дог лазаш баллаш хирах «Старогрознефте» шоа йоьла буровойя хьалха а № 49 йоьла буровой буруь тохара план кхоачашъяра а, аварешш ца хиллийтара а. Шера 1980 метр кIоарга буруь тоха дезаш ба уж. Шазахьа ах шера цхьан беттел тIехь дийнахьон шоай безагIа доаццаш сеца лаьтта болдае а планал 50 метр дукхагIа тохар цар буруь.

Къахьегамо шара даккхаш сага сий. Цо шара хот гIоадаккхац сага. Абой доацца сий ду колективо. КхоалагIа хорж ца къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета депутаталла. Къахьегамхой тешам ца боабеш, хьинаре дакъа лоац цо городской Совета балха юкъе.

КIальдинна вало а, хаоттал во бале а йиллача хана харцахьхой тIаэдаш, цар хеттараштта шоай дуц веIаш бIаргаго йиш я Або депутата приемне чу.

Абой вахаре эгтара сийдагIа дола денош даьхкар дIадахача шера. Буровой контора коммунисташа шоай мутIарашка дIатийнар ва. Коммунист хилаво кхы а лакхбир новкъосташта хьалхаш варе Дохшукаев Абой бехкетохам. Новкъосташта шийса болх баоал сонгIа вахара масса а эагIаэтахьара масал тешаш хила веза. ХIьата ва дехкар Абос сийдангва хкачаш а ду.

Дукха сонтIатам тийнал Абойна балха лакхара хьокхамаш дахарх. Цунга я «За трудовое отличие» яха медаль. РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ешал Дохшукаева.

Абой вахара ниьъ буцаш белтал ва лаьяхача дадаш цхьаьхха цхьа лоарлIаме хIама. Мехкалеттахе мо хилароал сонгIа цу профессех безам болийтаб цо шийн дезалхой а. Цун воша Ланд бурувдеттачун гIонча ва 690 йолча скважина тIа. Абос санна хьалнала болх беш хьаноагIа из.

Вож вошн Хьасан бурувдеттар Советски Эскаре гIуллакх дахь а вахьна ухх шера шIаноагIарговолаш ва.

— Шаьсче балха мича гIорга ва из? — аьнна шийга хаьттача, цепальнна бIара а хьежа жоп делар Абос:

— Мича гIоргва яхар фу, ше хиннача юха тIагIоргва-кх. Кхы мича гIоргвар из? Из аз хIана ах аьлча, — тIатохар Абос, — цхьа ухх тха балхана безам бенна сага атта кхычахьа гIоргвац. Цхьабараша оал бурильщика болх хала ба. ТIаккха мичаб атта болх? Сона хетачох, атта болх бац. ВIалла а хала бац хьа дего къобал бахь хьатIанйна болх.

Из тайпа къамаьл хулар са, — йоах Абос, — сай вежарашца, уж болх бе белабеннача хьалхарча хана. ХIанз дIахаьтта Iа царга. Цар шоай баух хурцаевболаш цхьаккха хIама а дац.

Шийна гIо даьча новкъосташта баркал оалаш, къахьегаш, беррига ниьъ, говзал дIалуш, даьден рузкъа алсамдоалаш хьаноагIа бурувдеттар Дохшукаев Або. Иштта вамал йолаш ва из.

Т. ТЕБОЕВ.

Канала—30 шу

Хий ца хилча лаьтта докъалу, аьтI, дIабайначча фийта дIаха хийца ниэ хилаш. Цундхьа уллахагIа хий долча мара-бах [illegible] хиинабел ба.

Иштта даьххка да Алханчуртски канал а. Уйи беттаж 30 шу дуз цу чу гIолла эгтара хьалха хий доладелчо, бе Терски бухьнийнди яхача довкъанна юкъа дадача лаьттанна хий волдаль.

ХIанз санна иеж бола бульдозераш, тагачаш, скреперааш хинназ цу хана. Белашца, бахьашца, тачканашца даькахад иа дизача 11 шера. Цхьайтта шера сатийсар цунга ваьсархона, республикана кхычи ахаркона.

Цуьна гоьахьа уллача эзар гектараш кулача лаьтте дIалахь иа хиина хьунгьаш белар. Дешна нIей хилар цох наха.

Лаьттин вертера цхо ба ва. Тхьаш из канал кхы а хоагIа, дизагIа хилийта гIертаж къахьегаш ба тха мелиоратораш. Цо масса хана иа халдаш шийн республика совхозийн колхозайн ахаштта хий тергдолаш Iуйлал ду цунна.

Цун йоаххала детьа а сеца а гаьнаш дIайогI, церга чоалхане гидротехнически сооруженеш хьаю, къьалараш оргIйвах, тоаж.

Эгтара чоалхангIа а белхтохкхаме а яр ухх шера бIаьсте № 7 йолча дюкера оаха ль ремонт. Сиза а дикал лаха йизаш а бе безаш бар иа болх. 100 метр йIаьха участок а оаха пламах хуьца лаьрхIар. Йиллача канал тIех на доалаш 150 метр дюкер хийнар оаха. Цу юкъа къаьсрта белгалбальлар уха плотник Ш. Басоев, тайп-тайпара балхаш ду Горшхеевгlар Махьмадй Ахьмади, дюкерист С. Шадыжев, иштта кхыбараш.

[illegible] ,ева. ласхаш йоагIа канала йисте яда моттигаш. Укхаза урагIаул мелиоратораш чубаха цIеча киршншех детта цIенош, механически мастерскеш. Газ, электрически сердал хьачуэдлаш латт.

Дукха ба ма канал даьккхачахь укхаза болх беш хьабоагIа ветеранаш. 1932 шера дена къахьегаш ва шофер Пономарев Василий. Цуьца укхаза болх бе волавелар хIанз регулировщик вола Даурбеков Ахьмад. ТIом болабеннача хана шерашкх воаш регулировщик Iажигов Махьмод, кхыбараш.

Канал доаккхача хана 210 эзар гектар лаьтта хий дехкара расчет йолаш даьккхад. Бакъда, тахан цифра цига дIадахача гаьна я. Новкъа да тайп-тайпара кхоачамбоацараш, тха йоаца торонаш. ХIанз юкъера лаьрхIача шера 10743 гектар лаьтта мара хий дала ниа бац тха: «Сельхозтехника» объединене хьалац тхона йоагIа,эша техника, хьаьлнц инженерни сеть. Дукха йоархIаш тIаьнпил хIара шера канала бердаш тIа. Цар ги хи чу Iочулег, тIаккха из ахашка цо шийца дIакхузь. ТIаккха бу гих оасарь бальнаш хьахул.

Уж йоархIаш дIайоаха, царна уж йоаю моллхаш етта машинаш тха я а ц. Уж кхоачамбоацараш дIадаха, тхоаштта эша хIана Iалашъе лаха хьожаш да тхо хIанз.

Къаьстта хьинар айдаь къахьегха 200 саг чуноагIача колективо ухх В. И. Ленина юбилейна [illegible] бехкаме-хана.

И. АБАДИЕВ,
[illegible] АМЮСа директор.
Сурт автора.

ЛЕНИНСКИ ДОШ—КЪАХЬЕГАМХОШКА

В. И. Ленин ваь 100 шу кхачара сийна накъалолхаш Каргалински станица «Знание» общества юкхьанцарча организаце боккха лекционни болх дIахьу станица къахьегамхошта юкъе.

32 лектор - общественник ва цу юкхьанцарча организацена чулоагIаш. Уж ба хьехархой, лераш, юртбоахама специалисташ парте ветеранаш.

Станица лектораша - общественникаша ухх шера къаьстта дукхагIа теркам тIабахийтаб ленински тематиках лекцеш еара. Культура ЦIен арительни зале лекцеш йийша иа Iеш каст-каста го йиш а лектораш кхай тIарча станашка, комсаш кхоча бригадашка, хьатта, хьайбаш лелаеча фермай цIеча уголоке, чхьагIар деча завода цехе, «Сельхозтехника» отделене ремонтни мастерскешка.

КIезига бац царна юкъе лекционни пропаганда энтузиасташ, шоай низ, хьинар ца кходеш из гIуллакх чIоагIа дукха дезаш бела нах.

Царех ба хьехархой коммунисташ общества председатель Н. М. Струев, С. П. Абоин, Л. А. Макарьева, иштта кхыбараш а.

Каргалински станице дIахьош да «Ленински кхьараш». Цу хийнахь культура ЦIагIа а колхоза производственни участкашка а къахьегамхой болча баьхке лекцеш ешаш хул лектораш.

Укх хьалхарча ах шера ленински тематиках 173 лекци йийшай цар къахьегамхошта хьалхашка. Лекцеш ешарал совгIа иштта чулоацам болаш а сакъердаме а мероприятеш дIахьу «Знание» общества юкхьанцарча организаце. Уж а тематически сайренаш, конференцеш.

Дукха за йоацаш культура ЦIагIа «Совета Iальдал ахьахга фуд» яхача темах сайре хилар укхаза. Станица вахарах лаьца беседа йир юрта Совета председатела М. П. Юрьева. Библиотека болхлоша баьтча произведенеш книжкай выставка хийцайр.

Укхаза баьхача наха граммпластинка тIа дIаэлаьча В. И. Ленина къамаьлаш ладийгIар. Из сайре чакхъальначул тIехьагIа станице бахарий дехарах массехк шагIарча лекторешка цу темах беседаш хилар.

Цу тайппара наьха безам тIабодаш дIахьош йола сайренаш дукха хул станице. Царех ар «Турпале къахьега дехкарийла ву Ленина ордено» яхача темах хинна сайре. Лектора, колхоза партхома секретара Н. Голышева вай мехка эгтара доккхагIа волча правительственни совгIатах — Ленина орденах лаьца дийцар. Цул тIехьагIа къамаьлаш дир Ленина орден делаеча «Красный пахарь» колхоза доярка Г. Нагумановажи пенсионера Н. Реуцкен.

Иштта дика вIаштIехьальха чакхъюкх укхаза тематически конференцеш. Шурий - товарни ферма цIеча уголоке «Иштта вIашагIйолла еза вай социалистически яхь» яхача В. И. Ленина балхах хиинача конференце лектораша Н. Струева, П. Голышева, М. Загидшева хьайбаш лелавераштта дийцар вай мехка къахьегаш вIаштIехьбаккхара вордача формах, цу хьакъехьа йиича ленинска уйлах, из яхь шерагIа йоаржаяра лостам болаш болча коммунистически къахьегама бахамах.

«Знание» общества юкхьанцарча организаце балха форма а хинна дIаэттад лектораша кийчъяь лекцеш коллективно юцар. Колхоза вахарна айха дукхаш юртбоахама - къахьегамхошта хьалхашка къамаьлаш ду цар.

Цудухьа къахьегамхошна сийдеш тIаьхц лектораш-общественникаш. Массанахьа а беш хьашийн бу царех, боккхача безамца ладугIа цар лекцеш. Наха чIоагIа оаццаш - дIараIаэн ба ленински дош даш наха юкъедоаржадеш цар беш бола политически болх.

Е. ФЕДОРОВА.

8—9 шу да Бузуртанов Ахьмада шийн автобусаца пассаркой дIа-хьа кхувла.

Нагахь саг вац иа ца веззаш в цох дIайха дош ца оалаш а. ЦаI вац цунгара тоам боаца, вадела доаца гIулакх бIаргадейна. Пассажирий сий ду цо.

Из къона коммунист болх беш волча автотранспортни предприяте партийни организаце секретарага Джанкигов Махьмадага хьатар оаха, из хIамига саг наха могавеча тайпара вий аьнна.

— Эхь, сабар, нахана Iимерза хилар — уж хет сона цуь эгтара дикагIа йола оамалаш,—аьлар Махьмада. — Царга хьежжа хул сага кхыдола гIуллакхаш а. — Шийна сина партийни поручени йнтаяц цо кхоачаш иа ец, балха хьалхле делаю, фуннагIа дий а ший автобус иа сацийта, пассажирий хьаштаж кхоачашде гIерт.

ЦУН НАХА СИЙ ДУ

Масса хана наькъа тIа хул цуь автобус.

Натахь санна Ахьмада шийн къаьнача автобусаца баь ниькъ бетта тIа хьеча наькъаца шийсбеча дикка дуеок совъаргьар. Цу юкъа дIа-хьа битаб 140.000 совгIа пассажираш. Уж ба ерригача районе бахарез хIана ца эшшаш кхоаза дукхагIа.

Ахьмада къахьегама лер беркате хилар хьахьоккхаш йола масалаш юнна лов хIана.

Укх предприяте эгтара хьалха шийн автобусах «комсомольски экипаж» яха сийлен цIи тиллийтар иа ва. ВЛКСМ ЦК-а Сийлен грамота ешой цуна. Из санна дикъ совгIат деннад цунна республика автоуправлене кулгал хоша а. Коммунистически къахьегама ударник из хилара тешал деш йола значок къет цун наькъа тIа. Цун сий лакха лоаттаде гIерт къона коммунист (укх шера дирваре парте мутIарашка дIайийцав иа).

Цхьаволча шоферо кулг лостаду шийн машина, автобус ехача са фу вов, салоIаргдаккх, аьле. Ахьмада цу тайпара хIана шIаккха а даьлаш.

...Дукха за йоацаш делькелла пассажираш дIа-хьа а кийла хIана дал волаш наькъа юкъе ехар автобус. Са хьайзар Ахьмада. Хьалхарча барабана ступицаш яр кхоача а сина мольненираш. Атта «операш» йоар автобуса е езаш хиннар. Цу тIа уж оатхалаш йоацаш хьайола автобусаш а латтар автотранспортни предприяте коа кIираш, беттаж доахаш.

Шоай сизадера-м хан соца, наттахьа мара кораатIац уж Грознера а Орджоникидзера а. Ле хIана а зоцаш весар Ахьмад. Директора хоаш а баь, автобус дIаоттайча а сага цох безх баккха хIана лапар. Цхьаккха шофера дага ца дехар догадехар Ахьмада.

— Ха тIехьайоалаш латт, пассажираш сога автостанце хьежаш а ба, — аьлар Ахьмада шигарча слесарга Аушев Аюпага. Ахьмад ше бокъонна тешаш ванар Аюпа шийна гIоде вIаштIехьдаргда аьнна. ХIьата лохачоа — поралоагIа ма оалий.

Аюп чIоагIа кулг-говзал йолаш саг хиннавар. Къаьнар хьа а аькхха керда обойне чутехар цо ступица чу, гаьа оал тIа йIраль а аь.

Пхи минета мара тIехь ца воалаш автостанце дIакхаьчар Ахьмад.

ХIана цу тайпара оатхал шоашта яйшача Аюп волча ух Ахьмада новкъостий а.

Дукхаьла шийн професси дукха езарах, болх дика барах балац белхлоашта юкъе тешаметIа, хьалхле лелае, хьоххам тела декхарийла бола нах — коммунисташ. Царна дукхагIа за деза, кулгговзал дукхагIа йолаш, массе долча хIаман хьоххам телаш хила беза.

Цу наьах ва Ахьмад а. Бийсан чу массаза ваха книжкаш тIа ваьсIар иа массехк шера, ше цу предприяте болх беш шоай политшколе иа водаш цхьа занити тIехьдалийтацар, е хIана а вийтар. Иштта дешара тIаккхуш дIамига саг ва из. Ше цхьан хана ьыккхача 8 классах тоьам а ца беш, укх шера экстренне 10-ча класса програмнкх экзаменаш дIа а енна аттестат хьанйцар цо. ХIанз автомобильни техникуме деша ваха кийчлуш ва, документаш дIа а дальнйтад.

[illegible] ЗАНГИЕВ.

СУРТА ТIА: шофер Бузуртанов Ахьмад. Автора сурт.

Грозненски химически комбинате Закриева Зура балха еш дукха ха яц. Цхьабакъда, хьинаре къа а хьегаш, дика толамеш лахарех дIайоэзийтий цо шийн цIи. ДIадахача шера гурахьа комбинате спирт, анализ еча лаборатораш балча ера яз. Юкхьанца пробоотборщицалла болх беш хилар Зура. Хьайхарой юхьигах дукха новкъостал дир шера, балха енача хов. Закриевано йоккха опыт йолча сменин мастера Л. А. Дзагановас. Ше каралнаваьв лахх безаш хиича дика [illegible] толамаш даха хала дац яхаш, дувц Зурас. Из иштта да. Массаза шийн новкъосташта хьоккхам телаш хьайоагIа йоI. Производстве хьалха латтачар цIераш йоахача хана лаборатора заведующе И. Ф. Космицевас эгтара хьалха цIи яьккхар З. Закриевай. Фу бахьан долаш дьшнад цун сий аьнна, даьча хаттара жоп а луш нов. Космицевас аьлар: Хала хиларах балхах бIу къожабеш яц Зура, кIоцов дикхан кхоачашду цо шийна тIадилла гIулакх, массаза тIехкхоачашдьо сменна задани. Комбинате из баккъ еа дено цхьа моттиг шIасьенняц къахьегамен производственни дисциплина цо талхаль. Цудухьа массане а сий ду цун.

Кхана хана а лаборатора дIачуваьча Зура цо йиш а спирта анализаш еш. Цхьаккха сакхат долаш хилац цо кхоачашбаь болх.

СУРТА ТIА: болх беш я лаборантка З. Закриева.

С. Хутиева тексти сурти.

Беррига низ—декхар кхоачашдара

Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизара сийна социалистически яхье а атта пятилетка дильлагIча шера шоашта хьалхашка лаха декхараш оттадаь Наурски района комсаш лелаеча «Наурский» совхоза болхлошек специалисташек. ХIанз уж декхараш сийлена кхоачашдеш а совхоза ерригa коллектив. Укхаза шоашкара масал а гойташ хьалхарча мутIаре латт коммунисташ, комсомольцаш. Шийн балха нормаш массаза а тIехкхоачашъеш ва тракторист нов. Белов. Иштта дика къахьегаш хьаьнав дукха ха йоацаш бригадиралла хержа вола коммунист Николай Васильевич Гренко. Дукхача хана дена бригаде агитаторалла болх беш ва из.

136 саг ва совхозе коммунистически къахьегама цIи лелаеш. Царех ахеш коммунисташи комсомольцаши ба. Цудухьа, дика вIаштIехьдальннад боахаме пятилетка дильлагIча шера плани социалистически декхараш кхоачашдара гIуллакхаш.

Укх шера пачхьалкхенга шура йоахкара тIанйна декхараш 95 процент, алат йIачудалара декхараш 150 процент кхоачашдаь совхоза коллективо. Совхоза болхлоша дулх даккхара тIанйна декхараш укх шере 7 бетта 65 процент кхоачашдаь.

Декара желаш боахаме хьайбашта Iан кхоачамбара гIулакх а Фермашка хьагIалена хоаш а даь дIаоттадаь 616 тонн гIожа доакъар, 320 тонн чa. Укх деношка хьакха йолаергйолаш а шоалагIа хьекха йоа. ТIаккха тIехкхоачашхургда аьнна хеташ ба боахама кулгалхой доакъар кийчлара тIанйна декхараш. ЛерттIа ремонт ль баьнна хьайбаша Iа доакххаргдолча помещенешта а.

Уж декхараш толамца кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржальр совхоза отделеней коллективашe. Ялх бетта баьча балха ягогаш йича гучадальлар нов. Щетинин управляющи вола цхьоалагIа отделени хьалха хилар. Совхоза карара - кара тела цIе байрахх хьежайир социалистически яхье 127 очко яьккхача цу отделене болхлошта.

Шу делалуш шоай торонашка а хьежа 10000 тонн комсаш пачхьалкхенна дIачуяла лаьрхIар совхоза коллективо. ХIара гектара гIара 57,1 центнерага дIакхоачаш шийсаш чуяца лерхI укхаза.

Атта хьахиинадац уж толамаш. Коллективаца цхьадаш хкетама болх беш хинкай совхоза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш. Укхаза дика вIаштIехьбаькхаб къахьегамаш коммунистически гIулакх хилара, къахьегама дикагIйола ма тодаш юкъехахьара къахьегама дисциплина чIоагIъяра болх.

Совхоза клубе, отделенешка, бригадашка ухх шера къахьегамхошта дукха лекцеш йийшай, беседаш яьй, хан-ханнахьа кинокартинаш хьекхад, совхозе а отделенешка а. Пенгазеташ арахийнад. Ерригa а укх шера араьннай 30 боеви листок. Къахьегама дисциплина, яхь oтогаш художественни самодеятельноста балхаш, болхлошта алаш дIадахара, кхыдела хIамаш дуоцаш хиннай уж.

Совхозе къаьстта дика вIаштIехьдаькхад болхлошта ханнахьа алаш дIадахара гIулакх. ХIара бетта 6-чен 21-чен деношка шоаза дIалу баьча балхах доагIа ахча боахама болхлошта специалисташтен.

20-ча августа чуяца йоаш дерхI совхоза специалистана комсаш. Шийн ханнахьа а ца йоттаж а уж чуяцара организационно-массови болх дIаболабаь партийни организаце. ХIанз боахаме цу гIулакха тоьаш ду аьгзаш, урсаш, ведраш. ХIьата, кхычa организаценашкара совхозе уж чуяца воагIаргва цхьа эзар совгIа болхло. Царна чуIe цIенош, даа хIана ловаргда. Цу гIулакхa хIанзе а кхоачам бе беза боахама администраце а партийни организаце а.

М. ТУМГАЕВ.

Доазол дехьара

Социализма мехкашка

ВЕНГРИ

Венгре хьалхеча эттара йоккхачӀа йолчарех йолча цхьаъ гӀишлоне, Матр ахача лоама юххе хьалхеча Гагарина цӀерагӀча теплоэлектростанце кхоалатӀча энергоблока монтаж я йолайй. Цуй мощность 200 эзар киловатт я, из хьалхарча шинне яр мессел я.

Цу энергоблока, Ӏамара яй мехка эттара боккхагӀа хургба.

ПОЛЬША

ВАРШАВА. Бахача вала общественни хьасапе дечъ балхий махи шоай лоӀаме теле ахчен взносаш хьакъа Польша латтача 25 шера 45 миллиард злотых хилар. Польши къахьегамхошна хьинаре дахьа лоац гаьмаш йогӀача, городаш, юрташ, улицаш, накъхаш тоадеча.

Общественни гӀулакха историе дика овгӀуа лоац польски вачхьалахе хьехнана эзар шу далар белгалдояккхаш бахача махе эзараш школаш хьалъеш средствашь телаш йолаеннача инициативо. Цу средствех хьалъьай 1400 совгӀа школа.

Общественни хьасапе Польше балл 20000 километр никъ, хьалдаьд 900 культура Ӏшек уголки, 3000 гаргта стадион, спортивни майда, спортивни сооружени.

КЪАХЬЕГАМИ КАПИТАЛИ

БОЛХЛОЙ БАЛХАРА ДӀАБАХАРА ДУХЬАЛ

ЛОНДОН. «Дженерал электрик-инглиш электрик» ахача [illegible] не предприятешка шерлуж латт Ливерпулен Манчестрен заводашка цхьа эзар гаргга болхло балхара дӀаваккха администрацин лаьрхӀа хилара духьалара [illegible].

Кхы я вах балхара дӀабахара духьалара забастовка кхайкха. Администрацие шай плекаш дӀафаххалца балха ера ма довла. [illegible] нах тӀахьайхар цу компани Манчестерча завода болхлоша. [illegible] гӀулакхаш цу хьалхоацаш дӀайар къамхайкадаьх 80 эзар совгӀа сагъ юкъе волаш йолча машиностроительни промышленностах чертежникий ассоциаце.

«Дженерал электрик» ира американски компании английски «Инглиш электрикех» вӀашагӀтехача хана деха фирма заводашкара балхара ваьккхиь 15 эзар гаргга саг.

[illegible] БАРРИКАДАШ

ГАВАНА. Алепи хьа це луш тӀехьадаьккхарах Аргентинерча «Аэро металь» яхача предприяте болхлоша завода помещени дӀалацай.

Пресса Латина яхача агентства бехь хоамах заводе хьачуваьлла сбриге мотттигаш барригадаш еш дӀакъайлай, администраце вааш хьалаьллалце помещени дӀахепартьеш саха, цхьне хьа а кхайкадаьд.

Л Е Н И Н эквадорций дегашка

Тхо цендаланзар, 1924 шера оппара тӀеххьарча хӀиратӀарча керттерча эквадорски газетий оагӀонаш тӀа гуттча моттигашка хетатеха В. И. Ленин кхалхара а дӀаволлара а хьакъехьа доле хоамаш меттел, митта йоккхий редакционни статьяш я тхоешта корайшна. Цу статьяй авторица чӀоагӀа сий деш вувцар социализмага коммунизмага бовд никъ адамашта хьабиъйла пролетариата социальни бачча а кулахкхо а.

«Деспотизма Ӏоаьккхьанна кӀал белжабенцех меттала хиннер бола наьхъа саххеташ шнй дӀахарапша совабаьмкха, бӀарг тӀа па отта мӀадх сагча яр Цуй теши», яддаьх «Универсо» яхача газето 1924 шера 24 январе. «Телеграфо» яхача газета тӀа цепатехача статьяй тӀа йоахар: «Керда дуне кхоллар кхаллахах бола хоам дерригача дунен болхлойн къахьегамхойн дегаш, берригача дахьаьна бахача я наха юкъерча бехамех волашаен идеалашта тешаме болча берригачей а дегаш лазадоахаш Ӏаркъаргба. Кхы юхаенгӀарговоэлай вайнара дӀаэахача цу саго шай хьацьал чу тӀайоагӀача хана кудафодча общества сурт а далай, цу тайнара йола обществю хьавра тӀеххьаьина доккха де хьар шай Ӏалазнате доккхача хошоаргаа дӀа а доладалар».

Дуккъйна хьича бакъарпина тешаш ду Владимир Ильич Ленин дукха я хьа хьалха доиз эквадорцашта, ноаргӀа а эквадорски къахьегамхошта дукхаезаш сий деш хиша хилара. Цар марксизма-ленинизма идей белгалоаца, Октябрьски социалистически революцие влиян я йоаш цар еригаче сарама шоаех доар дӀахкайкадаьд шоаш класс кхиарах тарра, хӀаьта 1922 шера 15 ноябре эттара хьалхара шоай боккха тӀом дӀа я болабаьб.

Вай бӀаьшерах хьехьашерил иттеншагӀча шеранка баьхача вахага Ленина хьехаш эквадорцашта машта бойваб хеттиш дукха а терхаме дола байбдараш ийбделар тхона. Ер да 72 шу даьннача Флоресиндо Ромерос, къамача коммуниста, 1918 шера дека профсоюзни деятель волчо аьнар:

«Ленин хьалха шу тӀаххохъта тхона дика йоваш хьиха цун хӀа 1917 шерая революци хьича гӀоке хьанела болабенача тха болхлой болама стимул яр. Цу хана саха къовсам доаттабора 12 а сахьаташ 14 я сахьата дӀахьа хиша балха ди лоацайтара».

Теркиче да типографски болхлочо Севар Энварас, Эквадоре Коммунистически парти хьалхарча цӀа волчо, хӀана Пиничча провинцие компарти вӀашагӀбоаллара комитета генеральни секретарь волчо дийцар. Цо аьлар: «20-ча шерашкахьа я тхона йоаза ер Ленина гери. Цо гӀо я деш сомабоалаш я чӀоагӀлуш а латтар тха классови сенхетан. Цун цхьайола произведенеш, цар даьхе «Нуэвас» ахача издательства Искане кенатеха «Пролетарски революции ренегат Каутский», «Кхачаш продуктай налогаш» яхараш Ӏоаме доладелар тхо. Ленин кхалхарах болча хоамо йоккха гӀайгӀа яьтар цхьа дегашна, къастта а боллой дегашка».

Эквадоре ленинизма влияни хилара хьохкам ба мехка коммунистически ячейкаш хьаяо, тӀехьагӀо, 1926 шу тӀеххоачаш шийх Коммунистически парти хиина Социалистически парти вӀашагӀйолл ар. Ленински идеяш ираж гойт вӀашт Ӏехьбаьма боллойн вахархойн болам хьахиле болабалара я, хӀаьта 1944 шера из процесс эттара я ноаргӀа дегӀаар хилар Эквадоре къахьегамхой Конфедераци (КТЭ) вӀашагӀйоаллар. Цунка тешал ду дӀахо хиннача демократа, халкъа хьал тоадар, социальни вийско, моха къамай хьакъехьа мукъабаккхар бахьанча доладорча выступленеш а.

Доаш да Эквадора къахьегамхошта В. И. Ленин теттара чӀоагӀа дукхавезаши хар цун сий деш хилара тешал ду дукха я ахь хӀамаш а. Иштта, масала, эквадорски литературика юкъе я Ленина хетаьь стихаши дуваьозаш. ДукхагӀа уж язьаораш тӀехбаьна боле поэташ писателаши ба. Кастаста ийслуш да Эквадоре дахьа-ноанойа шоай къонех Ленина цӀа техкаш, хӀаьта ремесленникаша шоай пхьоалленех из цӀи йоахаш хилар. Городе Амбато, Тунгурева провинце столице, керттерчарех йолча ахьан улицаш бӀаргато йиш я «Ленина цӀерагӀа йола жаккй пхьоалле» яха йоккха вывеска. Цу пхьоаллеи дас, гуттахьа доккхал я деш хьахойтар: «Сай пхьоаллевах меттал, сай аскхагӀча болх я талагӀ аз-м Ленина цӀа, цун хиллишон гӀулакхашех чӀоагӀа се гӀоавоахандаь».

Из деррига я бӀаргаттуш хьача кхетадуш цу хинара буржуазни газетши Ленин кхалхарах дола ховшаш гуча моттигашка хетадеттайза ма доадаш хӀана хинжад я Владимир Ильич дагалоэзара хеташь статьеш цар оагӀонаш тӀа яра хӀана йийнай я... Сийлаза йоаштх социальни хувшамаш дальчо, шийнлаше къайнара таблоаш кӀалтӀа кхайса волчо, яздаьд «Пресса» ахача газето 1924 шера 23 январе, Ӏаьаьщите чӀоагӀа хӀоа тиша иничахьа короне [illegible] хиша дӀайбоале хӀана даьа.

«Диа» яхача вокда газета тӀа йоахар: «Ленин — эрсий революце саг, цун баьгча, цун сийле, цун култ, из тайтар. Из саг, тхона телеграммаш хьалойтам ма хьаллара, дукхаеза бӀаьшерий «Сторение» хӀамха я йоаша ца хиша эрталовани хьчул тӀехьагӀа, хӀаьнза кхалхар».

Х. С. КАСТРО,
ТАСС-а корреспондент.
Гуаякиль.

БЕРАША ЗАБАСТОВКА Ю

Ӏаьдала духьелара моллагӀа доаца гӀулакх бӀаргадайра дукха ха йоацаш Флоренце бахача нахха, Ӏуйриййа города керттерча майдане гӀар яйяь «джиротондо» яр 650 бера, чӀоагӀа таза яр ма вай «каравайза». 1955 шера ноябре бетта чӀоагӀа хий чухьедар бахьан ховаш толхакъ вочча хьал тӀа йолча школашта Ӏаьдала теркам тӀабахийта гӀертар уж. Цу хана дева 2,5 шу даьнна, бакъдо йохаьв помещенеш хӀама я толлиза я, шоай района массехк километр гаьна йолча школе ух уж.

Г. БАУТДИНОВ,
АПН соб. корр.
Рим. (Телефонаци).

ФРАНЦУЗСКИ ФРАНКА МАХ ЛОХБАЛАР

ПАРИЖ. ТАСС корр. СЕРЕБРЕННИКОВА хьахойт:

Франце правительства керттерча даькъе могадир французски франка хӀанзарча дошо паритетага юкхахьажар. ХӀандчул тӀахьа гӀа 0,160 грамм цӀена дошув мах болаш хургья из (хьалха цун дошо паритет 0,180 грамм дошув дар).

Цу тайппара, франка мах 12,5 процент лохбеннаб.

Франка мах лохбарах йола решени хир президента Ж. Помпидус председателал а деш сихлаш хиннача министрий совета заседане.

Заседани хиннача тӀехьагӀа араьккхача коммюнике тӀа белгалдоаккх, франка паритет дунен халкъашта юкъерча валютно-финансови соглашенешка оттаьнь консультацеш хиналачул тӀехьагӀа ше аь решение Ӏалаьвате чехка дунен халкъашта юкъерча валютни фондаге европейски «Юкъерча рынка» финансови организацешка дӀахойтаргдола гӀулакхаш французски правительства тӀаэцар.

Заседани хиннача тӀехьагӀа премьер - министр волчара вачхьалахен секретара Леонас журналисташта Ӏоййишар заседане президента Помпидус ва [illegible].

Вай финансови хьала еригача аспекташка я хьежа, аьлар цо, къаьстта аьтча, аз соцадир франка паритет хувцалза прийоацаш хилар. Помпидус белгалдаьккхар, хӀана дунен халкъашта юкъерча валютно - финансови рынкашка франк шай официальни паритетал лохагӀа лелаш хилар. Клетамерча уйлано вут доизол декъа валютни гӀулакхашна могаеш йола франка курс оттаярга.

Радио чун телевидене гӀоалле къамаьл деш экономикан финансийн министра Жискар д'Эстена аьнар, франце валютно - финансови операцешта тӀахьожам доаттабергба «дунен халкъашта юкъерча валютни рынкашкара чӀоагӀа доаца хьал дӀадалалаца».

Девальвацех йола правительства решени йоашхаш, ФКП Политбюро член Франсуа Бийус аьнар, берриге бала къахьегамхошта кач я беиа, халонаш дӀанха гӀерташ даь гӀулакх да из.

АМЕРИКАНСКИ КОММУНИСТАШ КУБЕ

Гавана, 12 август. (ТАСС). Куба Коммунистически парте хийла укхаза еназ парте къамаи председатель Генри Уинстон керте латта США Коммунистически парте делегаци.

Делегацев юкъе ба Компарте кхалнавка комиссе член Фери Уинстон, Къилбаседа Калифорне негритянски дешай комиссе член Рональд Стивенсон, Коннектикут ахача штате парте председатель вола Сидней Тэйлор, негритянски дешай къамаи комиссе член Тэд Бассет, парте къамаи комитета член Хуан Роке.

ЛЕНИН ДАГАВЕХА ПАКИСТАНЦАША ДУ ГӀУЛАКХАШ

ЛАХОР. (АПН соб. корр.). Массехк шу да укх городе вовзаш вола кинорежиссер, журналист Шамим Малик керте латта пакистано - советски доттагӀаллин Общества отделени болх беш йола. Цун мугӀарашка ба болхлой, гӀулакхера нах, творчески интеллигенци.

Общества помещене хул советски кинофильмаш, выставкаш, болх беш я чиргальни аал, цу чу йовза йиш я СССР халкъий писателий произведенеш.

Общества бола къаьстта чӀоагӀа айбеллаб В. И. Ленин ваь бӀаь шу довла да гаргагӀортарца дувзадаьна. Дукха ха йоацаш кийчаир эрсий революце баьччача хетаьь стихаш Ленина шай произведеней выдержкаш тӀайола книжка. Общества члеиашта хьалхашка къамаьъа дар профсоюзни болама юкъе дакъа доацача эттара къаьнагӀчарех волча Амир Хайдара, ленински идеяш мехка мнита кхоачарш цар хьалха латтача обществана мелагӀа эламехкйорен дийцир цо.

Лахорски отделене вӀашагӀъеллай Советски пачхьалкхе хьаьячун вахараь баххан хетаьь фотовыставка.

В. ЕРМОШКИН.

ТАШКЕНТ. «Узбекфильм» студе балхлой узбекски писателя Абдулла Кадыра романах «ДӀадаха денош» яха широкоформатни фильм даьккха йистебаьнаб. Цу тӀа дуне XIX бӀаьшерашь доалхуча хана хиннача социальни процессех, ханско - феодальни правлени духьала доттабаьча къовсамах.

Сценари — Сабир Мухамедов; режиссер - постановщик Юлдаш Агзамов ва.

СУРТА ТӀА: фильма тӀара цхьа кадр Юсуф - Бекхаджа — УзССР халкъа артист Бакиров Аббас, Атабек — артист Ульмас Алиходжаев, Узбекойим — УзССР халкъа артистка Якубова Марьям.

Б. ГОРОКРИКА сурт,
ТАСС фотохроника.

«СИГЛЕН ПАЧЧАХЬА» ВАГӀАЧА

Июль чаккбоалеш болалуш йолла хе аьркӀ эттара динагӀа Памирен Тянь-Шанен бовхьаш тӀа вевара. Цу хиина цӀенска я лоа дӀаца доалача моттигашта юкъа хьекул альпинисташ бийса йохка совца «фусамаш». Цига альпинисташ климатага боал, чӀоагӀа хийчу аьрхӀ эзар метр лакха дола кӀайча лоамаш тӀа бовла.

ХӀана цу хелача спорта юкъе дакъа лоацарий уйла Памира Заалайски дахьа тӀарча Ленина цӀерагӀча бовхьа тӀа яхача аьрдӀача Дунен халкъашта юкъерча альпиниадана тӀалхай. Цу тӀа бовлара юкъе дакъе лоацарехе из заттаду В. И. Ленин ваь 100 шу дизара. Къачча йоахкача экспедици вагарьтешай 4000 метр лакха болча Иныльчек яхача тянь-шански цӀа тӀа.

...Иныльчек яха цӀа пашоча шеш лоама юкъе уйл. Малхбоалехьа вийраьча гуш ба Победа бухь, — Тянь-Шанна эттара лакхагӀа боле бухь (7439). Шеита бухь сайма сийнача сигаша урагӀбаьеб из.

«Сиглен Паччахьа тур» оаллаш хиннад цок озаллехьа дениз хиргизаша. ХӀаьта аьрда оагӀорахьа урагӀбаьеб массаве я морхаша юкъе боалла цӀинакора Хан-Тенгри. Къайларчна юле цо лохагӀа болламе а (6992), дукха за къаркхай цо дакал даршелта кхера цо бодаш. Уйзара я сага бехаррагӀ бовцаш а ба Хан-Тенгри, хетаргахьа, из баьхьи доаш шийна тӀаува цо дакал дарош. Цунна кӀалха я сайцаб альпинисташ.

Дукха за я лоамашта кӀаш патетках яьча городока хургйолча экспедицена юкъе дакъа лоацаргдола Узбекистанера, Украинера, Литвера баьхах нах баьа. Дукха за йоацаш цӀарах дӀахиппайттар Юрий Котельников хьерта летта казахски альпинистий группа а. Экспедицена юкъе ба гляциологаш, метеорологаш, цӀарга я заттам хойте приборыш.

Хьалхашна ба Хан-Тенгри — «Сиглен паччахьа» вагӀа моттиг.

Азад УСМАНОВ,
АПН корреспондент.

МОТОЦИКЛИСТАШ ЛОВЗ БУРГАЦАХ

Укх денош «Локомотив» стадионе кинпарошта бӀаргалийнай хӀаназалца вай республике из хиина мотобал яхача спорта тайпах йола ловзар.

Мотоциклисташ ба бургацах ловзараш. Яхьа хьалхарча дийнахь вӀашагӀхийттар «Химик» яха Грозненски химически комбинатера «Патриот» яхача ДОСААФ-а автомотоклубера командаш. Цига счет 9:4 йолаш «Патриота», спортсменаш котбаьлар.

ШоллагӀча дийнахь лайзача «Искра» ахача заводской спортивни технически клубах «Химик» яхачех командех хьалхарьар котъяьлар. Счет 8:4.

Тахан тӀеххьара ловзар хурга. «Искраи» «Патриоти» лайзачул тӀехьагӀа белгалъяргва чемпион.

О. НИКОЛАЕВ.

ШКОЛЬНИ ВАХАР

КАСТТА — ГУРГАЛ

Тхьо совгӀа школа я Грозне Октябрьски районе. Уш ерригаш я дукха хӀама ца эшаш керда дешара шу дӀадоладе хийча я. КӀезига хуларгда аз школашта из хийчо еш дьяча балхех.

Занятеш кхоачаш йисте я ялале цу гӀулакха эарлагӀбьаннабар ерригача школай хулгалхой. Школай шефаш а юстара хилийзар цу балхашта. Эша гӀишлой материалаш Ӏалашъеш шоашта магар дир цар.

Къаьстта бупша боагӀа «Октябрьнефть» НПУ № 8 йолча гӀишлой - монтажни участка гӀишлошъераш. № 8 йолча школа шефаш ба уж. ХӀа аьнна бӀаьсти йоалламе я школа директорца Волосюк Антонина Александровнийца дагаваьлар цу участка начальник хьаьна коммунист А. Г. Аллахвердов. Белгалдир ремонти балхаш дечча школана мел эшар. ТӀаккха цо Ӏалашдара ээрцагӀаьлар.

Пудухьа сиха даь йистодеккир ремонтий балхаш. Дийнахьарча сердала лампаш оттаьй классий цӀеношка я коридорашка а. Цох доккха совгӀат хиннад школа хьехархоштей дешархоштей.

Цу тайппара дика кийчъеллй № 39 йола школа а. Цул совгӀа цу школана 560 моттига лаьрхӀа хоаттӀахетта цӀенош даьд. Соахха хиннарел шоана дукхагӀа бераш хургда укх шера школе дешаш.

Н. МАРЧЕНКО.

БЕРАШ ЮХА ДЕША ДОАГӀАШ...

Кастта тохаргболча гургало тха школе чухьехаргда 1500 бер. Парех цхьа бӀаь гаргга укх шера эттара хьалха партешта хьалхашка ховшаш да. Района кхыча школашка хьалача тха бахӀшерарча школе, тороваш дикагӀа я. Шит сиепах деш тха бераша. 18 классий помещени шертта тӀъ цу гӀулакха. Цох саьд доккхал я [illegible].

ХӀанз сихдешна школа дешара шера кийчъеш да тхо. Хьехархошта, школана мел эша доагор Ӏалашдаь дукха ха я саха. Шефаш, тоадаь дьиннал гонахьа хоаш вайт йоаз пар гӀата, доккха хоа хӀанзе я тоа я аь кийчъеннай берий спортивни площадкаш.

В езача штукатурка яь, кӀираш теха, массахьа я басараш хьекха дьиннал коридора чу, пар- сайолча классашка, партешта.

Уж а кхыдол я ремонтин балхаш дечча чӀоагӀа вовкъестал дир тхона тха 7-ча, 8-ча классашка деша дагӀача бераша. Шоаш из болх беш хьалхийча саицо гоаза кулг тохаш, сеттар. Йоккхаеннар дӀайбоалккхаш уйна архарх хулшаш, фаттан хьекзаш. Хьастай тохаш чакхбаьнар дешархой Нурузов Беслан, Тутгаев Башир, Эснуранов ИсмаӀал, кхыбараш.

Уш хилар тиша аьнх гулдечча кулгалаш а. Планах 4 мара ала ца езача, хӀанзалехьа 7 тонн хилча тиша аьнх дӀадахьайтад оаха паччахьалкхен партенашта. Дукха бераш да хӀанз шоай кхаьнка боахкача даьшта - поанонгув паркъостах деш.

СалоӀа, нийбенна юха шоай школе чудеагӀача парна тхоай ма хулла дикагӀа хийчо я гӀерташ тхо я да. ХӀанз списокаш уттадеш деша юха доза бераш дӀаиздеш ба хьехархой.

С. АРСЕЛЬГОВ,
Ныьсар-Нортерча [illegible] школа директор.

Мичахьара эцаргда абат?

Сунженски района Галашка ахача юрта юкъе я йоккха тоза школьни здани. ХӀанз сатийна дае я кастта деша доагӀаргдолча берий оалана хьалъюйргъя из.

Царна лаьрхӀа дукха цӀа шкоде. Массанахьа я кӀираш теха, басараш хьекха Ӏеттадаьа классий цӀенош, лабораторешт, кабинеташ, мастерскеш. Белгалхе деза школанз ремонт ече деррига балхаш даьраш дешархой шоаш боага. Цига къахьийтар пига бархӀлагӀча, ийслагӀча, итталагӀча классий дешархошта.

ХӀанз школе гойтара пособеш кийчъеш ба дешархой Гатиев ТӀахӀир, Арапханов Ӏаьла, Янкарий ГайрбекоагӀар Ӏамата Хадижата, Газиева Аьсет, кхыбараш.

Ӏаина тоьаагдолаш доагор а Ӏалашдаьа школа кулгаллоеча. ХӀанз кастта хургйолча переклиичкага кийчалуш я педагогически коллектив.

Пхьобакхадь, цхьа хӀама да хьехархошка я берий дьяьша - коинига а чӀоагӀа сагот дайташ. Тикашка хьаша учебникаш дац. Къаьстта дукхагӀа эш цхьанарча классашта лаьрхӀа учебникаш. Галашка, Мужеча, Салкана бахачарна лаьрхӀа тешна чу долла дьочуденараш деррига я 70 вешиилар мара цац. Цох кхоачам хургбий кхаь юрташкарча эттара хьалха деша долалуча бераша?

П. [illegible].

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоалаш Грозне йовчаш я йоашаш. хушалуш морхаш хила мег. къилбаседа-малхбоалехьаре гӀаьххьача боараме мух хьекхаргба, республике гӀолла 23—28 градусе Грозне 25—27 градусех йовхал хургья.

15-чеи 16-чеи августе морхаш, лоалам боацаш мара йоацаш хила мег, лоадама йовчаш хургьяц, малхбоалехьара, цкъаза гӀаьххьача боарамга я кхоачаш, лаьгӀо мух хьекхаргбе, шоллагӀча ах юкъагӀа республика къилбаседехьарча районашка, цкъаза чӀоагӀа я хьекхаш, гӀаьххьача боарамагӀа мух хьекхаргба, бийсашка 15—20 градусе денош-ка 23—28 градусе йовхал хургья, шоллагӀча ах юкъагӀа республика къилбаседехьарча районашка 27—32 градусе йовхал хургья.

Метеостанци.

Лаоса дуккхача фронташка дӀахо а деш латт Лаоса Халкъа-мукъалеи эскарах американски агрессорашта цар марионеткашта юкъера лара тӀемаш. МонстаргӀона деккьой зевахи кул дийнача низа а техника а хьацъехьа.

СУРТА ТӀА: американски каратехий базанц атака еш я Лаоса патриотически низий подразделенеш.

ВИА—ТАСС сурт.

ЛадувгӀа, хьажа

14 АВГУСТ.

РАДИО

6.30 — Нохч-ГӀалгӀайчоа лахттадаларахо (гӀалгӀай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Ипполитов-Иванов. «Мцыри» яха симфонически поэма. 8.45 — Халкъа тӀехьоовх болх беш ба (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачий программа. 16.05 — «Къона тӀехье» (нохчий меттала). 16.25 — Юрта боахама болхлошта дола концерт. 16.45 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.30 — Передачий программа. 18.35 — Телевизионни кердадараш (гӀалгӀай, эрсий меттала). 18.55 — Сийлахь-доккхача юбилейна какъадолхаш. Ленин вайца ва. (гӀалгӀай меттала доахкх). 19.15 — Хьанах хьалий башнаб уж. 19.35 — Дунен халкъашта юкъера обзорени (нохчий меттала). 19.50 — Шоана, бераш. 20.05 — «Святая ложь» яха художественни фильм. Йистедаьлча концерт хул.

15 АВГУСТ

РАДИО

6.30 — Нохч-ГӀалгӀайчоа лахттадаларахо (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Арно Бабаджанянна иллеш. 8.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачий программа. 16.05 — «Ленина вахаре музыка» яха передача (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 17.00 — Илланча ашараш. 17.20 — «Вай ленински некъа доах» (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16.55 — Передачий программа. 17.00 — Дешархойга. «Поэрсия бургацах» ловзаш хьалхара моттиг яьккхара. Финальни турнир хьаьелар. Волгоградера передача. 18.30 — Телевизионни кердадараш. (гӀалгӀай, эрсий меттала). 18.55 — Хоамаш. 19.00 — СССР профсоюзий 3-ча Еррисоюзни ахкарча спартакиаде. Спортивни гимнастика. Финал. 20.15 — Кердадарий эстафета. 21.00 — Передачий программа. 21.05 — «Из дӀавахав» яха художественни фильм. Хьалхара сери.

РЕДАКЦИ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гӀа этаж) Телефонаш: редактора—2-44-[illegible]; редактора зам.—3-39-11; жоапаргӀа секретара—3-34-[illegible]; партийни вахарах, культурах, промышленности отделий—3-42-[illegible]; [illegible] отделий—3-42-[illegible].
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж) Телефоны: редактора—2-44-[illegible]; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-[illegible]; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-[illegible]; отдела сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект, 7-84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7-84.

СФ05157. Заказ № 3442.